

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a řízení

Diplomová práce

**Zhodnocení vývoje příjmů státního rozpočtu v závislosti
na výběru daní**

Macenauerová Aneta

© 2022 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Aneta Macenauerová

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Zhodnocení vývoje příjmů státního rozpočtu v závislosti na výběru daní

Název anglicky

The Budget Revenues Analysis Depending on the Tax Collection

Cíle práce

Cílem diplomové práce bude zhodnotit vývoj příjmů a jeho závislost na výši vybraných daní ve sledovaném období a nastínit doporučení pro efektivnější výběr daní.

Metodika

Teoretická část práce bude sestavena na základě prostudované odborné literatury a právních předpisů. V této části práce budou definovány základní pojmy vztahující se k dané problematice. V praktické části bude zhodnocena výše příjmů státního rozpočtu z jednotlivých daní a celková výše příjmů, a to od roku 2010. Následně bude pomocí matematicko-statistických metod posouzena závislost proměnných. V závěrečné části práce budou vyhodnoceny poznatky získané z posouzení závislosti a budou nastíněna doporučení pro efektivnější výběr daní.

Doporučený rozsah práce

60 až 80 stran

Klíčová slova

Daně, daňové příjmy, rozpočtová pravidla, státní rozpočet, plátce daně, poplatník daně.

Doporučené zdroje informací

ANDĚL, J. *Statistické metody*. Praha: Matfyzpress, 2003. ISBN 80-86732-08-8.

BOHÁČ, R. *Daňové příjmy veřejných rozpočtů v České republice*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-045-5.

ČESKO. DAŇOVÉ ZÁKONY. *Daňové zákony : úplná znění platná v roce 2018 : daně z příjmů, rezervy pro zjištění základu daně z příjmů, daň z přidané hodnoty, daň silniční, daň z nemovitých věcí, daň z nabytí nemovitých věcí, daňový řád : zákon o Finanční správě ČR, Zákon o evidenci tržeb, Zákon o spotřebních daních, Zákon o mezinárodní spolupráci při správě daní, Vyhlášky, pokyny, stanoviska MF a GFŘ*. Bratislava: DonauMedia, s.r.o., 2017. ISBN 978-80-8183-032-7.

DUPAČ, V. – HUŠKOVÁ, M. – UNIVERZITA KARLOVA. *Pravděpodobnost a matematická statistika*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2208-8.

KÁBA, B. – SVATOŠOVÁ, L. – ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE. PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA. *Statistika*. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2001. ISBN 80-213-0746-3.

MELOUN, M. – MILITKÝ, J. – UNIVERZITA KARLOVA. *Kompendium statistického zpracování dat*. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2196-8.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Pavel Štáfek, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 11. 3. 2022

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 14. 3. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 30. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Zhodnocení vývoje příjmů státního rozpočtu v závislosti na výběru daní" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31. 3. 2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu Ing. Pavlu Štáfkovi za užitečné a cenné rady, ochotu a trpělivost při vedení této diplomové práci.

Zhodnocení vývoje příjmů státního rozpočtu v závislosti na výběru daní

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá zhodnocením příjmů státního rozpočtu na základě výběru daní v období let 2010-2020. Na základě vybraných přímých a nepřímých daní – daní z příjmů fyzických osob, daní z příjmů právnických osob, daní z nemovitých věcí, silniční daní, daní z hazardních her, spotřební daně a ekologických daní jsou provedeny meziroční komparace, jejichž změny jsou podrobně komentovány. Následně je provedena komparace celkových příjmů státního rozpočtu, kde bylo zjištěno, že do roku 2013 Česká republika neplnila schválené příjmy do státního rozpočtu. Od roku 2013 mají příjmy státního rozpočtu rostoucí charakter a Česká republika plnila schválené příjmy. Poté v práci následuje statistická analýza závislosti celkových příjmů státního rozpočtu na příjmech z daní, kde je vykázána velmi silná závislost, a to zejména na dani z příjmů fyzických osob, dani z příjmů právnických osob, dani z přidané hodnoty a spotřební dani. V závěrečné části práce jsou shrnuty nejdůležitější poznatky, zhodnocení příjmů do státního rozpočtu a doporučení pro efektivnější výběr daní.

Klíčová slova: daně, daňové příjmy, rozpočet, státní rozpočet, plátce daně, veřejné finance

The Budget Revenues Analysis Depending on the Tax Collection

Abstract

The diploma thesis deals with the evaluation of state budget revenues based on the collection of taxes in the period between years 2010 and 2020. Based on selected direct and indirect taxes - personal income taxes, corporate income taxes, real estate taxes, road taxes, gambling taxes, excise taxes and environmental taxes, year-on-year comparisons are made. Their changes are commented in detail. Subsequently, a comparison of total state budget revenues was made. In this study we found that by 2013 the Czech Republic had not met the approved revenues to the state budget. Since 2013, state budget revenues have been growing and the Czech Republic has met the approved incomes. The following topic in this diploma thesis is a statistical analysis of the dependence of total state budget revenues on tax revenues, where there is a very strong dependence, especially on personal income tax, corporate income tax, value added tax and excise tax. In the final part of the thesis I decided to summarize the most important insights, the evaluation of revenues to the state budget and recommendations for more efficient tax collection.

Keywords: tax, tax revenue, budget, the state budget, tax payer, public finance

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika.....	13
2.1 Cíl práce.....	13
2.2 Metodika.....	13
3 Teoretická východiska.....	15
3.1 Veřejné finance.....	15
3.1.1 Funkce veřejných financí.....	15
3.2 Rozpočtová soustava.....	16
3.2.1 Soustava veřejných rozpočtů.....	16
3.2.2 Rozpočtové zásady.....	17
3.2.3 Rozpočtový proces v ČR.....	18
3.2.4 Rozpočtová skladba.....	19
3.3 Státní rozpočet ČR.....	21
3.3.1 Příjmy státního rozpočtu.....	21
3.3.2 Struktura daní v České republice.....	23
3.3.3 Významné daňové změny.....	23
3.3.4 Příjmy státního rozpočtu z daní.....	24
3.3.5 Daň z příjmů fyzických osob.....	26
3.3.6 Daň z příjmů právnických osob.....	27
3.3.7 Daň z nemovitých věcí.....	28
3.3.8 Silniční daň.....	29
3.3.9 Daň z hazardních her.....	30
3.3.10 Daň z přidané hodnoty.....	31
3.3.11 Spotřební daň.....	32
3.3.12 Ekologická daň.....	35
3.4 Statistické metody.....	36
3.4.1 Regresní a korelační analýza.....	36
4 Analytická práce.....	37
4.1 Daň z příjmů fyzických osob.....	37
4.2 Daň z příjmů právnických osob.....	45
4.3 Majetkové daně.....	48
4.4 Daň z hazardních her.....	50
4.5 Daň z přidané hodnoty.....	51
4.6 Spotřební daň.....	54
4.7 Celkové příjmy státního rozpočtu.....	58

4.8	Vývoj a zhodnocení závislosti celkových příjmů státního rozpočtu v období 2010-2020	60
4.9	Vývoj a zhodnocení závislosti jednotlivých daní a celkových příjmů státního rozpočtu za období 2010-2020.....	62
4.9.1	Regresní a korelační analýza přímých daní.....	62
4.9.2	Regresní a korelační analýza nepřímých daní.....	67
4.9.3	Vyhodnocení regresní a korelační analýzy.....	70
5	Vyhodnocení.....	71
6	Závěr.....	74
7	Seznam použitých zdrojů.....	75
7.1	Literatura.....	75
7.2	Internetové zdroje.....	76
7.3	Legislativa.....	78
	Seznam obrázků.....	78
	Seznam vzorců.....	78
	Seznam tabulek.....	79
	Seznam grafů.....	79

1 Úvod

Státní rozpočet České republiky pro příslušný kalendářní rok je plán hospodaření České republiky pro daný rok. Státní rozpočet přijímá každoročně Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky zákonem, jehož návrh vypracovává Ministerstvo financí a schvaluje vláda České republiky. Zákon o státním rozpočtu obsahuje očekávané příjmy a odhadované výdaje v daném roce, jejich úhrnnou bilanci a případně také to, jak bude vypořádán schodek státního rozpočtu v případě, že jsou výdaje státního rozpočtu za kalendářní rok vyšší než jeho příjmy.

V roce 2020 hospodařila Česká republika s deficitem ve výši 367,4 mld. Kč. V případě schodkového rozpočtu si stát musí na svůj provoz půjčovat a vzniká tak státní dluh. Státní dluh představuje souhrn finančních závazků vůči domácím i zahraničním věřitelům.

Český stát svůj dluh financuje především vydáváním státních dluhopisů a půjčkami např. od Evropské investiční banky. V takovém případě je ale nezbytné počítat ve státním rozpočtu s výdaji na obsluhu státního dluhu. To jsou výdaje, které musí stát vynaložit, aby mohl zaplatit svým věřitelům úroky. Tyto výdaje tvoří několik procent z celkového státního rozpočtu České republiky.

V historii České republiky stát nebyl ve schodku pouze v letech 1993-1995, 2016 a 2018.

Každý občan, fyzická či právnická osoba se podílí na příjmech do státního rozpočtu placením daní, a to jak nepřímých, např. při nákupu zboží a služeb pro své každodenní potřeby, protože se daň platí nepřímo a je obsažená v ceně nákupu a daň odvádí plátec, u kterého je zboží či služba pořízena, tak přímých, kdy je daň placena přímo finančnímu úřadu. Příkladem může být daň ze mzdy nebo daň, kterou platí podnikatel, který podá daňové přiznání, kde jsou uvedeny příjmy a výdaje za kalendářní rok a následně je vypočtena daň, kterou musí odvést státu.

Daňové příjmy tvoří nejvýznamnější příjmovou položku státního rozpočtu.

Výše očekávaných příjmů státního rozpočtu pro následující kalendářní rok je při jeho tvorbě odhadována na základě odhadu makroekonomického vývoje – makroekonomických prognóz – v rámci kterého jsou sledovány prognózy jak tuzemských, tak mezinárodních

institucí jako např. Český statistický úřad, Mezinárodní měnový fond, Evropská komise nebo Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj.

Na makroekonomické prognózy se pak těsně vážou i odhady daňových příjmů státního rozpočtu. Rozhodující pro odhad daňových příjmů jsou ekonomické ukazatele jako např. růst hrubého domácího produktu, míra inflace či růst mezd a platů na straně jedné, nutné je však zohledňovat také nová opatření, která z velké míry závisí více či méně na politických rozhodnutích vlády, jakými jsou případné změny sazeb u daní a pojistného, změny odečitatelných položek, změny slev na dani, administrativních opatření a podobně, na straně druhé.

Přesto, že očekávaná výše daňových příjmů státního rozpočtu pro aktuální rok vychází, jak bylo uvedeno výše, z co nejpřesnějšího odhadu makroekonomického vývoje a očekávaných opatření, není očekávaný výběr daní v jednotlivých letech, z různých důvodů, totožný se skutečností.

V této diplomové práci bude provedena analýza zhodnocení vývoje příjmů státního rozpočtu v závislosti na výběru daní v letech 2010-2020 s cílem objasnit pravděpodobné důvody rozdílů v odhadech očekávaných daňových příjmů a skutečností.

Veškeré daňové příjmy a jejich definice budou v diplomové práci blíže rozebrány a rozdíly v očekávaných a skutečných daňových příjmech v jednotlivých letech komentovány a bude-li to možné, zobecněny.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem této diplomové práce je zhodnotit vývoj příjmů státního rozpočtu v závislosti na výběru daní v posledních deseti letech. Dílčím cílem je seznámení s pojmem veřejných financích a jejich funkcí. Dalším dílčím cílem je charakterizovat soustavu veřejných rozpočtů, rozpočtových zásad a rozpočtový proces v České republice. Pro splnění hlavního cíle je nezbytné provést porovnání daňových příjmů v jednotlivých letech a doplnit jej o vysvětlující komentář, který bude popisovat příčinu změn. Z tohoto důvodu jsou v práci charakterizovány jednotlivé daně, které mají vliv na státní rozpočet.

2.2 Metodika

V teoretické části jsou vysvětleny pojmy jako jsou veřejné finance a jaké jsou jejich funkce, dále je vysvětlena rozpočtová soustava, kde jsou objasněny pojmy s ní spojené, tj. soustava veřejných rozpočtů, rozpočtové zásady, rozpočtový proces v ČR a rozpočtová skladba. Následně je teoretická část zaměřena na státní rozpočet České republiky, kde je zobrazena struktura daní a jejich dělení a následně jsou jednotlivé daně vysvětleny. Tato část byla nastudovaná a zpracovaná pomocí odborné literatury, internetových zdrojů, z článků Ministerstva financí ČR a příslušných zákonů, které jsou v platných zněních a týkají se daňové soustavy České republiky.

V praktické části je provedena analýza příjmů jednotlivých daní v letech 2010-2020, poté je provedena jejich komparace, která je doplněná komentářem a popisuje příčiny a důsledky změn z výsledných hodnot. V této části práce se nejvíce čerpá z informačního portálu Ministerstva financí České republiky, kde je možné nalézt aktuální informace k dané problematice.

Závěrem praktické části je provedena statistická analýza závislosti příjmů státního rozpočtu na výběru celkových daní a poté následuje regresní analýza jednotlivých státní. K výpočtu této analýzy je proveden jednoduchý lineární regresní model, který je vytvořen pomocí programu Microsoft Excel

Závěrem práce jsou výsledky, které jsou získané z provedené analýzy a jsou slovně ohodnoceny.

Pro přehlednost a uskupení veškerých dat, jsou data sjednocena do tabulek a grafů, které jsou vytvořeny pomocí programu Microsoft Excel.

3 Teoretická východiska

V následující kapitolách jsou vysvětleny pojmy týkající se veřejných financí.

3.1 Veřejné finance

V dnešní době mají veřejné finance podstatnou roli v politickém, ekonomickém a sociálním mechanismu jednotlivých zemí. Veřejné finance slouží k uspokojování potřeb obyvatelstva na úrovni státu, regionů a měst. Jejich úkolem je zabezpečit potřebné finanční prostředky a efektivnost jejich použití (Pavlásek a kol., 2011).

Veřejné finance těží z tvorby soukromých peněžních fondů, které pomocí platných zákonů a předpisů přerozdělují. Lze je tedy chápat tak, že veřejné finance jsou závislé na soukromých financích (např. pojišťoven, bank, podniků) (Černohorský a kol, 2011).

Veřejné finance se věnují tomu, jak získat potřebné finanční prostředky a jak efektivně je využít na financování jednotlivých druhů státních zásahů. Jejich porozumění by mělo pomoci dosáhnout efektivních rozhodnutí ve veřejné volbě (Peková, 2011).

3.1.1 Funkce veřejných financí

Příjmy a výdaje veřejných financí mohou ovlivňovat ekonomiku a zároveň tím plnit 3 určité funkce:

- **alokační funkce** – zajišťuje efektivní rozdělení finančních prostředků, které stát vybere prostřednictvím daní od různých subjektů do peněžních fondů v rámci veřejných financí,
- **distribuční funkce** – přerozděluje důchody jednotlivých ekonomických subjektů v ekonomice za účelem zmírnit sociální nerovnost ve společnosti. Cílem je zajistit určité existenční minimum pro domácnosti, které se dostaly do sociálně neúnosné finanční situace,
- **funkce stabilizační** – cílem této funkce je regulovat a stabilizovat makroekonomické vývoje v ekonomice (např. cenovou hladinu, nezaměstnanost apod.) tak, aby nedocházelo k výrazným výkyvům. V případě růstu ekonomiky je růst tlumen, aby nedošlo k přehřátí ekonomiky, a naopak v poklesu ekonomiky je snaha růst nastartovat (Černohorský a kol, 2011).

Všechny výše uvedené funkce spolu velmi těsně souvisejí. Zajištění jednoho cíle může rozporovat jiný cíl, a tak je nutné provádět fiskální politiku tak, aby se základního cíle z hlediska alokace, distribuce a stabilizace dosahovalo současně pro stanovení určitých priorit (Pavlásek a kol., 2011).

3.2 Rozpočtová soustava

Dle (Peková, 2011) veřejné rozpočty a ostatní mimorozpočtové peněžní fondy, které se vytvářejí, rozdělují a používají primárně na principu nenávratnosti, neekvivalenci a nedobrovolnosti, tvoří rozpočtovou soustavu. Na rozpočtovou soustavu lze nahlížet jako na soustavu peněžních fondů či soustavu rozpočtových vztahů, nebo soustavu orgánů a institucí, pomocí nichž stát uskutečňuje plnění a užití veřejných rozpočtů.

Významné postavení má ministerstvo financí, které je vrcholovým orgánem rozpočtové soustavy.

Do rozpočtové soustavy se dle Pekové (2011) řadí:

- soustava veřejných rozpočtů, kde má rozhodující postavení státní rozpočet z důvodu soustředění největší části finančních prostředků,
- soustava mimorozpočtových peněžních fondů, o kterých se na decentralizované úrovni hovoří jako o státních fondech (fondy zdravotního pojištění),
- rozpočty veřejnoprávních neziskových organizací (příspěvkové organizace zřízené státem, obcemi a kraji).

3.2.1 Soustava veřejných rozpočtů

Lze říci, že veřejné fondy jsou naplňovány prostřednictvím soustavy veřejných rozpočtů. Jejich uspořádání a struktura závisí na státoprávním uspořádání.

Soustava veřejných rozpočtů dle Černošský a kol. (2011) zahrnuje:

- **nadnárodní rozpočet** – za podmínky, je-li země členem nějaké nadnárodní organizace (např. rozpočet Evropské unie),
- **ústřední rozpočet** – nejvýznamnější rozpočet v rámci státu,
- **rozpočty územní samosprávy** – zde jsou zahrnuty rozpočty samosprávních orgánů v rámci státoprávního uspořádání (tzn. v ČR krajů a obcí),

- **rozpočty veřejných fondů** – mimorozpočtové fondy, které jsou tvořeny výnosy z prodeje státního majetku a financovány specifické výdaje jako např. dopravní infrastruktura, ochrana životního prostředí apod.,
- **rozpočty veřejných podniků a veřejnosprávních neziskových organizací** – jedná se o rozpočty organizací, které jsou zřízené státem nebo samosprávnými orgány.

3.2.2 Rozpočtové zásady

Zákonodárné orgány se snažily ovlivňovat vládní politiku prostřednictvím schvalování příjmů a výdajů výkonných orgánů státu. Z tohoto důvodu se postupně s vývojem státního rozpočtu začaly vytvářet rozpočtové zásady (Pavlásek a kol., 2011).

K základním rozpočtovým zásadám patří:

- **zásada každoročního sestavování a schvalování** se uskutečňuje každý rok a hospodaření dle rozpočtu je povinné. Díky každoročnímu sestavování se dostává lepšímu přehledu o příjmech a výdajích a k přehlednější parlamentní kontrole,
- **zásada reálnosti a pravdivosti rozpočtu** představuje snahu o zamezení zkreslování příjmů a výdajů v rozpočtu. Pravdivě sestavený rozpočet je jedním z předpokladů pro jeho následné plnění bez větších odchylek,
- **zásada úplnosti, jednotnosti a průhlednosti rozpočtu** slouží k sjednocení všech příjmů a výdajů do jednoho dokumentu tak, aby bylo možné je snadno kontrolovat, analyzovat a komparovat v rámci rozpočtové soustavy a následně z nich vycházet do budoucna,
- **zásada dlouhodobé vyrovnanosti rozpočtu** trvá na tom, aby se respektovala vyrovnanost příjmů a výdajů. Tato zásada je ukazatelem hospodaření státu,
- **zásada efektivnosti, hospodárnosti a účinnosti** se snaží, aby veškeré schválené finanční prostředky byly efektivně využity na účely jimi určené,
- **zásada publicity rozpočtu**, tuto zásadu lze označit jako zásadu zveřejnění. Státní rozpočet projednává parlament veřejně a po schválení zastupitelskými sbory je následně zveřejněn v podobě zákona.

3.2.3 Rozpočtový proces v ČR

Rozpočtový proces je finanční plán, který je sestaven na jedno rozpočtové období, což zpravidla bývá 1,5 až 2 roky (Peková, 2011).

Etapy, které se řadí do rozpočtového procesu dle Žáková (2015), jsou uvedeny ve schématu č. 1.

Schéma 1: Rozpočtový proces

Zdroj: vlastní zpracování na základě Žáková 2015

Fázi přípravy sestavuje Ministerstvo financí České republiky, které čerpá z předložených podkladů jednotlivých orgánů a ostatních správců kapitol Vlády ČR. Tento proces probíhá před samotnou realizací státního rozpočtu a většinou trvá od měsíce dubna – srpna. V tomto období vláda předloží návrh Poslanecké sněmovně parlamentu, která následně zahájí fázi schvalování, které probíhá ve třech čteních.

Poslanecká sněmovna v prvním čtení projednává návrh zákona. Vláda může tento návrh schválit anebo navrhnout případné změny. Ve druhém čtení dochází k podrobné diskuzi a předkládají se návrhy na změny. V třetím čtení dochází k formálním opravám jako jsou gramatické a technické opravy. Sněmovna následně hlasuje o případných změnách zvlášť a na závěr hlasuje o vyslovení souhlasu s celým návrhem zákona o státním rozpočtu.

Po všech těchto krocích se zákon předloží k podpisu prezidentu republiky.

Pokud by došlo k tomu, že by Poslanecká sněmovna navržený rozpočet neschválila před 1. lednem následujícího roku, pak by stát hospodařil dle rozpočtového provizoria. To znamená, že správci jednotlivých kapitol mohou měsíčně čerpat prostředky maximálně do výše jedné dvanáctiny stanovených a schválených výdajů v přechodném roce (Žáková, 2015).

Tabulka 1: Příprava státního rozpočtu

PŘÍPRAVA STÁTNÍHO ROZPOČTU
Do 15. dubna
Ministerstvo financí předloží vládě předběžný návrh částek výdajového rámce na následující 3 roky.
Do 30. dubna
Vláda koncept projedná a usnese se na návrhu částek.
Do 31. května
Ministerstvo financí vypracuje a předloží vládě předběžný návrh příjmů a výdajů podle jednotlivých kapitol, návrh střednědobého výdajového rámce a návrh střednědobého výhledu na dva roky následující po roce, na který je sestavován rozpočet
Do 20. června
Vláda návrhy projedná, provede případné úpravy a návrhy schválí jako předběžné.
Do 30. června
Ministerstvo financí oznámí správcům jednotlivých kapitol částky schválené vládou. Příslušní správci sdělí částky státním fondům.
Do 31. července
Správci kapitol a státní fondy vypracují návrh svého rozpočtu a střednědobého výhledu.
Do 31. srpna
Ministerstvo financí předloží vládě návrh zákona o státním rozpočtu, návrh střednědobého výhledu a střednědobých výdajových rámců
Do 30. září
Vláda návrhy projedná, schválí a předloží Poslanecké sněmovně.

Zdroj: Žáková, 2015

3.2.4 Rozpočtová skladba

Rozpočtovou skladbu předepisuje Vyhláška Ministerstva financí České republiky č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů.

Rozpočtová skladba rozděluje příjmy a výdaje do jednotek třídění, kterými jsou povinny označovat rozpočtové i skutečné příjmy a výdaje organizační složky státu. Uvedené příklady jsou čerpány z internetové stránky DAUC, 2021.

Druhy třídění příjmů a výdajů a hlediska třídění dle vyhlášky 362/2014 Sb.:

- **odpovědnostní** – třídění příjmů a výdajů dle správců kapitol (př. Kapitola 301: kancelář prezidenta republiky, Kapitola 303: senát parlamentu, Kapitola 307: ministerstvo obrany atd.),
- **druhové** – jak už z názvu vypovídá, jedná se o členění příjmů a výdajů podle druhů. Jako příjmový druh se rozumí právní důvod platby, která organizaci plyne a v rámci něj u příjmů za poskytnutí věci, služeb, prací, výkonů a práv (př. daňové příjmy – dan z příjmů fyzický a právnických osob, daň z přidané hodnoty aj.), Výdajový druh se člení na výdaje vynaložené na nákupy, proti nimž stojí protihodnota a transfery, kterými jsou výdaje, proti kterým přímo protihodnota nestojí (např. plyn, energie, dary obyvatelstvu, stipendia studentům aj.),
- **odvětvové** - příjmy a výdaje se třídí dle odvětví. Výdaje se z odvětvového hlediska třídí všechny a příjmy se třídí z hlediska nedaňového, kapitálové příjmy a příjmy z převodů z vlastních fondů obcí, krajů, regionálních rad regionů soudržnosti a dobrovolných svazků obcí (např. zemědělská a potravinářská činnost a rozvoj, regulace zemědělské produkce, organizace trhu a poskytování podpor aj.),
- **konsolidační** – Výdaje se třídí na vynaložené uvnitř soustavy veřejných rozpočtů a příjmy vznikající uvnitř této soustavy (např. převody uvnitř peněžního fondu, splátky půjčených prostředků přijaté z území jiného kraje atd.),
- **podkladové** - třídění příjmů a výdajů z hlediska podkladu pro změnu rozpočtu (např. posílení rozpočtu rezervním fondem, posílení rozpočtu ostatními mimorozpočtovými a podobnými prostředky aj.),
- **prostorové** – třídění příjmů a výdajů z hlediska jejich prostorového původu (př. příjmy a výdaje státního rozpočtu, územních rozpočtů a rozpočtů státních fondů),
- **nástrojové** – kterým je třídění příjmů a výdajů z hlediska původu jejich zdroje,
- **doplňkové** – kterým je třídění výdajů z hlediska jejich příslušnosti ke zvlášť sledovaným celkům (např. účelová podpora na programy aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací, zahraniční rozvojová spolupráce atd.),

- **programové** – třídění výdajů z hlediska jejich příslušnosti k programům podle § 12 a 13 rozpočtových pravidel,
- **účelové** – třídění výdajů hlediska účelu rozpočtového přesunu,
- **strukturní** – třídění příjmů a výdajů z hlediska jejich věcné podstaty,
- **transferové** – třídění příjmů a výdajů z hlediska účelu transferů.

3.3 Státní rozpočet ČR

Problematikou státního rozpočtu ČR se zabývá Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech. Tento zákon obsahuje úpravu základních pojmů, postavení a obsah střednědobého výhledu státního rozpočtu, řízení likvidity státní pokladny a řízení státního dluhu, úpravu hospodaření s prostředky Národního fondu a mimořádná opatření ve finančním hospodaření státu při vyhlášení nouzového nebo válečného stavu (Pavlásek a kol., 2011).

Návrh státního rozpočtu České republiky, který obsahuje předpokládané příjmy a výdaje sestavuje a navrhuje ministerstvo financí v součinnosti se správci kapitol, územními samosprávnými celky a státními fondy. Při sestavování se vychází z výsledků hospodaření státu v předešlém uplynulém rozpočtovém období. Sestavený návrh zákona o státním rozpočtu předkládá ministerstvo financí ke schválení vládě (Finance, 2009).

3.3.1 Příjmy státního rozpočtu

Příjmy do státního rozpočtu jsou uvedeny v odst. 1, § 6, Zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech jsou zobrazeny v tabulce č. 2.

Tabulka 2: Příjmy státního rozpočtu

výnosy daní včetně příslušenství
pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti včetně penále
výnosy z podílu na clech, který je podle práva Evropské unie ponechán členskými státy na úhradu nákladů spojených s jejich výběrem a výnosy ze sankcí a úhrad exekučních nákladů v celním řízení
příjmy z činnosti organizačních složek státu a odvody příspěvkových organizací

odvod zbývajícího zisku České národní banky
sankce za porušení rozpočtové kázně
správní a soudní poplatky
úhrady spojené s realizací státních záruk
příjmy z prodeje a nájmu majetku České republiky, se kterým hospodaří organizační složka státu, a příjmy z prodeje nemovitého majetku České republiky, se kterým hospodaří příspěvkové organizace; to neplatí pro příjmy z prodeje majetku České republiky nabytého darem a děděním [§ 48 odst. 2 písm. c)]
splátky návratných finančních výpomocí poskytnutých ze státního rozpočtu
peněžní dary poskytnuté organizačním složkám státu použité v běžném rozpočtovém roce
výnosy z majetkových účastí státu
výnosy z cenných papírů, jejichž nákup byl realizován z prostředků státního rozpočtu
penále za neoprávněně použité nebo zadržené prostředky poskytnuté z Národního fondu
prostředky, které byly připsány nebo odvedeny na účty Národního fondu a nemohou být zařazeny mezi prostředky uvedené v § 37 odst. 1
prostředky získané od Národního fondu za prostředky vydané ze státního rozpočtu podle § 38
pokuty
další příjmy stanovené tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem

Zdroj: vlastní zpracování dle odst. 1, § 6, Zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech

Pro účely tohoto zákona se příspěvky a dotace, které jsou poskytnuté ze zahraničí organizačním složkám státu použité v běžném rozpočtovém roce se považují za příjmy státního rozpočtu. Za prostředky poskytnuté ze zahraničí se také považují i prostředky poskytnuté České republice z rozpočtu Evropské unie a přijaté organizačními složkami státu z Národního fondu.

3.3.2 Struktura daní v České republice

Daň je povinnou (nedobrovolně), pravidelně se opakující a zákonem stanovenou platbou do veřejného rozpočtu, která je nenávratná a neekvivalentní (Peková, 2011).

Daně je možné členit dle předmětu zdanění (Kukalová a kol., 2019):

- daně důchodové,
- daně majetkové,
- daně ze spotřeby.

Daňový systém ČR je velmi podobný systémům vyspělých, a hlavně evropských zemí. Tento systém se skládá z přímých a nepřímých daní. Daň z příjmů a daň z majetku se řadí do přímých daní, zatímco daň ze spotřeby se řadí do daní nepřímých. Rozdíl mezi uvedenými skupinami daní je možnost přesunu daňového břemene.

U břemena přímých daní dopadá povinnost odvést daň státu skrz finanční úřad na samotné poplatníky (fyzické či právnické osoby). V tomto případě je poplatník současně i plátcem daně. Daň se vypočte z předmětu daně poplatníka, který má povinnost následně daň sám odvést (Kukalová a kol., 2019).

U nepřímých daní vybírá a odvádí daň jiná osoba než poplatník – neboli plátce. Plátce nepřímých daní nemusí být subjektem, na který dopadá daňové břemeno, protože daňové břemeno se přesouvá na poplatníka, který z hlediska daňové techniky není konkrétně znám. Příkladem může být daň spotřební, kde se daň přesouvá z výrobce na spotřebitele (Kukalová a kol., 2019).

3.3.3 Významné daňové změny

V roce 2012 došlo ke změnám sazeb DPH, které jsou uvedeny v kapitole o dani z přidané hodnoty.

V roce 2014 došlo ke změnám:

- daň z nemovitostí byla podle zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku nahrazena daní z nemovitých věcí,

- daň z převodu nemovitostí byla nahrazena daní z nabytí nemovitých věcí podle zákonného opatření Senátu č. 340/2013 Sb., o daních z nabytí nemovitých věcí,
- dědická daň byla zrušena, bezúplatné nabytí věci děděním je předmětem daně z příjmů dle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů,
- darovací daň je zahrnuta pod kategorií daně z příjmů podle zákona č. 586/1992 Sb., o daní z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

V roce 2017 vešel v účinnost nový zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, který nahrazuje zákonnou úpravu č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných hrách

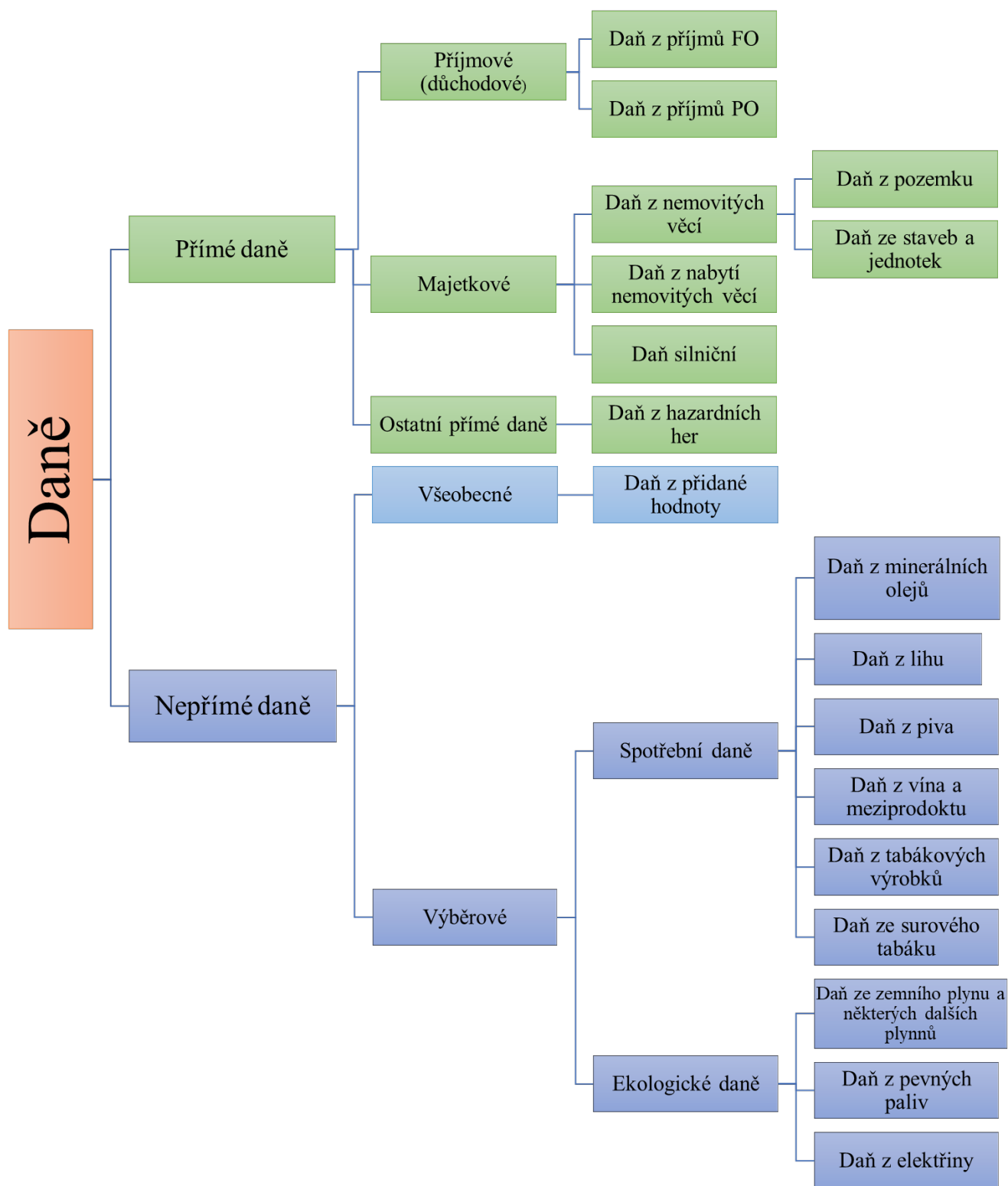
Další příjmy, které představují rozhodující podíl na příjmech všech veřejných rozpočtů jsou dle Černohorský a kol. (2011):

- pojistné na sociální zabezpečení,
- pojistné na důchodové pojištění,
- pojistné na nemocenské pojištění,
- příspěvek na státní politiku zaměstnanosti,
- pojistné na všeobecné zdravotní pojišťovně,
- místní poplatky ukládané na úrovni měst a obcí mající charakter daní.

3.3.4 Příjmy státního rozpočtu z daní

Jak už bylo řečeno, do daňových příjmů se řadí nejen příjmy z daní, které jsou níže rozebrány, ale také příjmy z pojistného na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Mezi další daňové příjmy se řadí například místní a správní poplatky (Kukalová a kol., 2019). Celý systém daní ČR je zobrazen na obrázku č.1

Obrázek 1: Systém daní v ČR

Zdroj: zpracováno na základě Kukulová, 2019

3.3.5 Daň z příjmů fyzických osob

Povinnost k dani z příjmů fyzických osob (dále jen „DPFO“) se řídí Zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění platném pro daný rok. Daň z příjmů představuje 15 % část příjmů, kterou jsou za určitých podmínek ekonomicky aktivní osoby povinny pravidelně odvádět státu. To se týká všech fyzických osob s trvalým bydlištěm v České republice, ale také některých cizinců, kteří se na našem území obvykle zdržují nebo mají v ČR hlášenou adresu místa pobytu. Povinnost daňových rezidentů ČR se pak vztahuje na příjmy plynoucí ze zdrojů na území státu ČR, ale také na příjmy, které mají ze zahraničí.

Předmětem daně z DPFO podle zákona č. 586/1992 Sb., jsou:

- § 7 příjmy ze samostatné činnosti,
- § 6 příjmy ze závislé činnosti,
- § 8 příjmy z kapitálového majetku – př. dividendy,
- § 9 příjmy z nájmu,
- § 10 ostatní příjmy – výhry, prodej nemovitých a movitých věcí apod.

Od základu daně dle § 15 lze odečíst nezdanitelné části základu daně. Jedná se např.:

- hodnota jednoho odběru krve ve výši 3 000,- Kč,
- hodnota odběru orgánu od žijícího dárce ve výši 20 000,- Kč,
- úroky z úvěrů,
- penzijní, doplňkové nebo soukromé životní pojištění zaplacené poplatníkem v daném roce, nejvýše v částce 24 000,- Kč.

Po snížení základu daně je daň vypočítaná sazbou 15 %. Vypočítaná daň může být dále snížena o slevy na dani a daňová zvýhodnění, kam se řadí sleva na poplatníka, sleva na manželku či manžela, sleva na studenta, sleva na dítě nebo sleva pro zdravotně postižené.

Výdaje stanovené procentem z příjmů

Pokud poplatník neuplatní výdaje, které jsou prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmu, může uplatnit výdaje, ve výši:

- 80 % z příjmů ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství a z příjmů z řemeslného podnikání, nejvýše lze však uplatnit výdaje do částky 1 600 000 Kč,
- 60 % z příjmů ze živnostenského podnikání, nejvýše lze uplatnit výdaje do částky 1 200 000 Kč,
- 30 % z příjmů z nájmu majetku, který je zařazen v obchodním majetku, nejvýše lze uplatnit výdaje do částky 600 000 Kč,
- 40 % z jiných příjmů ze samostatné činnosti, s výjimkou příjmů společníka veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti, nejvýše lze uplatnit výdaje do částky 800 000 Kč.

V celkové částce výdajů jsou zahrnuty veškeré výdaje poplatníka, které jsou vynaložené v souvislosti s dosahováním příjmů ze samostatné činnosti. Poplatník je povinen vést záznamy o příjmech a evidenci pohledávek vzniklých v souvislosti s činností, ze které plyne příjem ze samostatné činnosti (financisprava, 2021).

3.3.6 Daň z příjmů právnických osob

Daní z příjmů právnických osob (dále jen „DPPO“) se zabývá zákon ř. 586/1996 Sb., o daních z příjmů ve znění dalších předpisů.

DPPO se zabývá příjmy právnických osob plynoucí z podnikání na území ČR (tzn., že mají své sídlo či místo vedení v ČR). Zdaňovacím obdobím může být kalendářní nebo hospodářský rok. Sazba daně je od 1.1.2015 stanovena 19 %.

Mezi poplatníky DPPO se dle zákona č. 586/1992 Sb., řadí:

- obchodní společnosti – společnost s ručením omezeným, akciová společnost, komanditní společnost, veřejná obchodní společnost),
- zahraniční společnost,
- organizační složka státu,
- podílový fond podle zákona upravujícího investiční společnosti a investiční fondy,
- svěřenský fond podle občanského zákoníku,
- fond penzijní společnosti.

Registrované subjekty podávají daňové přiznání za každý kalendářní rok, a to v prvním kvartálu následujícího roku. V případě, že právnická osoba má daňového poradce, tak se povinnost podání posouvá do poloviny následujícího roku.

Pro výpočet daně je nutné zjistit hospodářský výsledek v daném zdaňovacím období, což je výsledná hodnota zjištěná z rozdílu mezi výnosy a náklady. Kladný hospodářský výsledek je tzv. základ daně, který podléhá sazbě 19 % (Finance, 2021).

Zdaňovacím období u DPPO je dle Financí (2021):

- kalendářní rok,
- hospodářský rok,
- období od rozhodného dne fúze nebo rozdělení obchodní korporace nebo převodu jmění na společníka do konce kalendářního roku nebo hospodářského roku, ve kterém se přeměna či převod jmění staly účinnými,
- účetní období, pokud je toto účetní období delší než nepřetržitě po sobě jdoucích 12 měsíců.

3.3.7 Daň z nemovitých věcí

Tuto daň stanovuje zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí. Prostřednictvím této daně se každoročně zdaňuje vlastnictví nemovitých věcí jako například stavební parcely, byty, rodinné domy, rekreační zařízení, pastviny a orná půda.

Daň se stanovuje na zdaňovací období podle stavu k 1. lednu roku, na který je daň stanovována. Zdaňovacím obdobím je kalendářní rok.

Předmětem daně z nemovitých věcí jsou veškeré zdanitelné stavby a jednotky, které se nachází na území ČR, a také všechny pozemky, které jsou evidované v katastru nemovitostí.

Pro výpočet daně je nutné zvolit, o jaký typ stavby, jednotky či pozemku se jedná.

U staveb je nutno uvést výměru bytu či zastavěnou plochu v m². Dále je nutné znát koeficienty pro danou nemovitost, a to místní koeficient a koeficient podle velikosti obce, které jsou dohledatelné na daňovém portálu Finanční správy České republiky.

V případě pozemku je důležité určit, zda se jedná o stavební parcelu, zahradu, louku atd. V tomto případě je nutno znát pro výpočet výměru pozemku v m², výměru zastavěnou nemovitými stavbami v m² a také místní koeficient a koeficient podle velikosti obce.

3.3.8 Silniční daň

Tato daň je upravena zákonem č. 16/1993 Sb., o dani silniční.

Silniční daň se týká každého, kdo provozuje motorové vozidlo a používá ho ke své ekonomické činnosti.

Výpočet této daně je závislý na objemu motoru vozidla a u nákladních vozidel také na počtu náprav.

Sazby daně k 1.7.2020

Pro stanovení správné sazby daně jsou rozhodné údaje, které jsou uvedené v technických dokladech k danému vozidlu.

Roční sazby daně ze základu daně při zdvihovém objemu motoru u osobních automobilů jsou uvedeny v tabulce č. 3.

Tabulka 3: Sazby silniční daně k 1.7.2020

Zdvihový objem motoru	Sazba / kal. rok
Do 800 cm ³	1 200 Kč
Nad 800 cm ³ do 1 250 cm ³	1 800 Kč
Nad 1 250 cm ³ do 1 500 cm ³	2 400 Kč
Nad 1 500 cm ³ do 2 000 cm ³	3 000 Kč
Nad 2 000 cm ³ do 3 000 cm ³	3 600 Kč
Nad 3 000 cm ³	4 200 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě § 6 odst. 1, zákona č. 16/1993 Sb., o dani silniční

Roční sazba daně u tahačů, návěsů a ostatních vozidel je stanovena podle počtu náprav a hmotnosti. Sazby jsou stanoveny od 1 800 Kč do 50 400 Kč. Podrobně je vše uvedeno v § 6 odst. 2.

Zdaňovací období je kalendářní rok a daňové přiznání se podává do 31. ledna následujícího roku.

3.3.9 Daň z hazardních her

S účinností od 1. 1. 2012 byl novelizován zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách. Dosavadní právní úprava, která zahrnuje odvod na veřejně prospěšný účel předávaný poskytovatelem přímo jím vybranému příjemci byla nahrazena odvodem z loterií a jiných podobných her, který se v zákonem stanoveném poměru rozděluje do státního rozpočtu a do rozpočtu obcí.

Dne 15. 6. 2016 došlo ve Sbírce zákonů částce 71 publikovány nové zákony, které přinesly komplexní revizi celého právního rámce regulace hazardních her. Spravuje ho zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, zákon č. 187/2016 Sb., o dani z hazardních her (dále jen „DHH“) a souhrnná novela č. 188/2016 Sb., kterou se změny z nových zákonu zavádějí do dvou desítek dalších předpisů.

Poplatníkem daně DHH je provozovatel hazardní hry (tuzemský i zahraniční). Provozovatelem může být držitel základního povolení nebo ten, který ohlásil hazardní hru (tzn. legální provozovatel) nebo ten, který hazardní hru provozuje, aniž by byl držitelem základního povolení nebo hru ohlásil (tzn. nelegální provozovatel).

Předmětem DHH je obecné provozování hazardní hry na území České republiky pro účastníky hazardní hry. Do předmětu DHH jsou zahrnuty hry, které jsou provozované prostřednictvím internetu nebo hry, které jsou provozované jinak. Důležité je, že musí jít o hazardní hru, ke které je třeba základní povolení podle zákona o hazardních hrách (loterie, kursově sázky, totalizátorová hra, bingo, technická a živá hra) nebo která má být podle zákona ohlášena (tomboly, kde je výše herní jistiny vyšší než 100 000 Kč a turnaje malého rozsahu). Provozování tomboly, kde je výhra pod 100 000 Kč, předmětem daně není.

Provozování hazardní hry dle ZHH je vykonávání činností, které jsou potřeba pro vlastní realizaci hazardních hry se záměrem dosažení zisku, zejména příjem sázek a vkladů do hazardní hry, výplata výhry a další činnosti organizačního, finančního a technického

charakteru, který souvisí s uvedením hazardní hry do provozu a se zajištěním vlastního provozu, jakož i činnosti, které jsou potřebné pro ukončení a vypořádání hazardní hry.

Základ daně tvoří rozdíl mezi přijatými vklady a vyplacenými výhrami. Sazby DHH jsou uvedeny v následující tabulce.

Tabulka 4: Změny sazeb DHH v České republice v roce 2020

Sazba daně	Druh hazardní hry
23 %	- pro dílčí základ daně z loterií
23 %	- pro dílčí základ daně z kurzových sázek
23 %	- pro dílčí základ daně z totalizátorových her
23 %	- pro dílčí základ daně z bing
35 %	- pro dílčí základ daně z technických her
23 %	- pro dílčí základ daně z živých her
23 %	- pro dílčí základ daně z tombol
23 %	- pro dílčí základ daně z turnajů malého rozsahu

Zdroj: Vlastní zpracování na základě Zákona č. 187/2016 Sb., o dani z hazardních her

Zdaňovacím obdobím u daně z hazardních her je kalendářní čtvrtletí. Přiznání k této dani se podává vždy do 25 dnů po uplynutí zdaňovacího období.

3.3.10 Daň z přidané hodnoty

Daň z přidané hodnoty (dále jen „DPH“) upravuje Zákon č. 235/2004 Sb., který zpracovává příslušné předpisy Evropské unie a spravuje tuto daň.

Předmětem daně je:

- a) dodání zboží a služby za úplatu osobou povinnou k dani, která jedná jako taková, s místem plnění v tuzemsku.
- b) Pořízení:
 - zboží z jiného členského státu za úplatu s místem plnění v tuzemsku osobou povinnou k dani, která jedná jako taková, nebo právnickou osobou nepovinnou k dani
 - nového dopravního prostředku z jiného členského státu za úplatu osobou nepovinnou k dani,

c) dovoz zboží s místem plnění v tuzemsku.

Zdanitelným plnění je takové, které je předmětem daně a není osvobozeno od daně.

Plátcem DPH se stane osoba povinná k dani, která má sídlo v tuzemsku, jejíž obrat za 12 bezprostředně předcházejících po sobě jdoucích kalendářních měsíců přesáhne 1 mil. Kč, s výjimkou osoby, která uskutečňuje pouze plnění osvobozené od daně bez nároku na odpočet daně, nebo se k plátcovství daně přihlásí dobrovolně.

Sazby daně u zdanitelného plnění

Tabulka 5: Změny sazeb DPH v České republice

Základní sazba	Základní sazba	První snížená sazba	Druhá snížená sazba
1. 1. 2010 - 31. 12. 2011	20 %	10 %	
1. 1. 2012 – 31. 12. 2012	20 %	14 %	
1. 1. 2013 – 31. 12. 2014	21 %	15 %	
Od 1. 1. 2015	21 %	15 %	10 %

Zdroj: Zákon č. 235/2004 Sb.

Základní sazba se uplatňuje na všechno zboží a služby, které v zákoně o DPH nejsou zařazeny pod sníženou sazbou.

První snížená sazba daně se vztahuje na prodej zboží, které je uvedeno v příloze 2 a 3 zákona o DPH jako jsou např.: prodej potravin, ubytovací a stravovací služby, prodej nealkoholických nápojů, služby fitness center a od 1.1.2021 nově služba tzv. „Zpracování komunálního odpadu k dalšímu využití: druhotné suroviny“.

Druhá snížená sazba se vztahuje na zboží a služby, které jsou uvedené v příloze 3a a 2a Zákona o DPH. Do této kategorie spadá např.: kadeřnické služby, prodej knih, domácí péče o děti a jiné.

3.3.11 Spotřební daň

Spotřební daň se řadí mezi nepřímé daně a upravuje ji Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních. Tento zákon upravuje podmínky zdaňování minerálních olejů, piva, lihu, vína, meziproductů a tabákových výrobků. Tato daň je zavedena za účelem regulace

cen určitých komodit na trhu, nebo slouží ke zvýšení příjmů státního rozpočtu (Kukalová a kol., 2019). Správu spotřebních daní provádějí orgány Celní správy České republiky.

Předmětem spotřební daně je dle Celní správy ČR pět vybraných výrobků:

- daň z minerálních olejů,
- daň z lihu,
- daň z piva,
- daň z vína a meziproduktů,
- daň z tabákových výrobků,
- daň ze surového tabáku.

Základy daní jsou uváděny v měřitelných jednotkách, které jsou určeny pro každou daň zvlášť.

Daň z minerálních olejů

Předmětem této daně jsou motorové a technické benzíny a letecké pohonné hmoty, těžké topné oleje, odpadní oleje, zkapalněné ropné plyny určené k prodeji pro další účely a směsí benzinu s další látkou (§ 45 Zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních).

Základ daně dle (Kukalová a kol., 2019):

- množství minerálních olejů, které je vyjádřené v 1 000 litech při teplotě 15 °C,
- u zkapalněných a stlačených plynů se základ udává v tunách čisté hmotnosti.

Sazby daně jsou stanoveny v § 48 Zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních. Liší se dle kódu nomenklatury, obsahu olova, či podle jiných znaků.

Daň z lihu

Předmětem daně je líh včetně neodděleného lihu vzniklého kvašením a obsaženého ve výrobcích, pokud je obsah lihu vyšší než 1,2 % objemových etanolu nebo o některých výrobcích více než 22 % objemových ethanolu (§ 71 Zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních).

Základem daně je množství lihu vyjádřené v hektolitrech etanolu při teplotě 20 °C (zaokrouhleno na dvě desetinná místa).

Sazby daně jsou stanoveny dle typu lihu a jsou definovány v § 70 Zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních.

Daň z piva

Předmětem daně z piva je výrobek, který je evidovaný pod kódem nomenklatury 2203 obsahující více než 0,5 % objemových alkoholu, nebo směsi již uvedeného výrobku s nealkoholickými nápoji uvedené pod kódem nomenklatury 2206 obsahující více než 0,5 % objemových alkoholu (§ 85 Zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních).

Základ daně je stanoven podle množství piva vyjádřený v hektolitrech.

Sazba daně se stanovuje dle koncentrace piva a velikosti pivovaru. U malých nezávislých pivovarů se používá snížená sazba, odstupňovaná v závislosti na ročním výstavu piva (Kukalová a kol., 2019). Sazby daně jsou uvedeny v § 85 Zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních.

Daň z vína a meziproduktů

Předmětem daně jsou vína a meziprodukty s obsahem alkoholu v rozmezí 1,2 % - 22 %.

Jsou jimi:

- šumivá vína,
- tichá vína,
- meziprodukty.

Základem daně je množství vína a meziproduktů, které je vyjádřeno v hektolitrech.

Sazby pro tuto daň jsou uvedeny § 96 Zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních.

Daň z tabákových výrobků

Předmětem daně jsou cigarety doutníky, cigarillos a tabák ke kouření (§ 101 Zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních).

Základem daně:

- pro procentní část daně u cigaret je cena pro konečného spotřebitele podle § 103,

- pro pevnou část daně u cigaret je množství vyjádřené v kusech.
- u doutníků a cigarillos je množství vyjádřené v kusech a u tabáku ke kouření množství vyjádřené v kilogramech.

Sazby pro výpočet daně z tabákových výrobků jsou uvedeny v § 104 Zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních.

3.3.12 Ekologická daň

Právní úprava ekologických daní je definována v zákoně č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů. Mezi ekologické daně patří: daň z elektřiny, daň ze zemního plynu a dalších plynů a daň z pevných paliv. Správu ekologických daní vykonávají orgány Celní správy ČR.

Daň z elektřiny

Předmětem daně z elektřiny je elektřina, která je vedena pod kódem nomenklatury 2716. Sazba pro výpočet daně je od počátku zavedení zákona 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů stále stejná, činí 28,30 Kč/MWh. Výše daně se vypočítá vynásobením základu daně zmíněnou sazbou.

Základem daně je dáno množstvím elektřiny v MWh.

Plátcem daně je dodavatel, který dodává elektřinu konečnému spotřebiteli.

Daň ze zemního plynu a dalších plynů

Předmětem daně je plyn, který je uveden pod kódem nomenklatury 2711 11, 2711 21, 2711 29 a 2705.

Základem daně je určeno množstvím plynu v MWh spalného tepla.

Sazby daně jsou stanoveny v § 6 zákona 261/2007 Sb. a liší se dle použití plynu:

- 136,80 Kč/MWh – plyn určený pro pohon motorů,
- 30,60 Kč/MWh – plyn určený pro výrobu tepla a plyn použitý pro stacionární motory, stroje na stavbách atd.

Daň z pevných paliv

Předmětem daně jsou: černé uhlí, brikety, hnědé uhlí, hnědouhelné brikety, koks apod. Základem daně je množství pevných paliv, které je vyjádřené v GJ spalného tepla. Sazba pro výpočet daně činí 8,50 Kč/GJ spalného tepla.

3.4 Statistické metody

V následující kapitole je vysvětlena regresní a korelační analýza, na základě, které jsou v analytické části provedeny výpočty.

3.4.1 Regresní a korelační analýza

Regresní analýza se používá při zkoumání závislostí dvou a více proměnných. Jedná se o souhrn statistických metod a postupů, které slouží k odhadu hodnot nebo středních hodnot vybrané proměnné odpovídající daným hodnotám jedné či většímu počtu vysvětlujících proměnných (Marek, 2007). Korelační analýza zjišťuje těsnosti statistické závislosti mezi statistickými znaky zkoumaného výběrového souboru (Marek, 2007).

Následující vzorec slouží pro výpočet regresní přímky, pomocí níž lze použít metodu nejmenších čtverců (dále jen „BMNČ“) (Kába a kol., 2008).

BMNČ poskytuje nejlepší, nestranné a konzistentní odhady parametrů. Podstatou je nalézt parametry, které minimalizují součet čtverců a odchylek teoretických hodnot vysvětlované proměnné od jejich skutečných hodnot (Tvrdoň, 2019).

Vzorec 1: Vzorec pro výpočet regresní přímky

$$y = a + b \cdot x$$

Kde:

Y = vysvětlované proměnná (závislá),

X = vysvětlující proměnná (nezávislá),

A = absolutní člen

B = směrnice přímky

4 Analytická práce

V následujících podkapitolách diplomové práce jsou sledovány vývoje vybraných daní v letech 2010-2020. Následně je provedena komparace, která je doplněna o komentáře, které popisují příčiny a důsledky změn zjištěných hodnot. Závěrem je provedena statistická analýza, která zkoumá vzájemnou závislost příjmů do státního rozpočtu na základě výběru daní.

Pro sledování vývoje vybraných daní jsou data čerpána ze státních závěrečných účtů v letech 2010-2020, které jsou přístupné na webových stránkách Ministerstva financí České republiky. Státní závěrečný účet obsahuje údaje o výsledcích rozpočtového hospodaření roku.

4.1 Daň z příjmů fyzických osob

V této kapitole je analyzována DPFO v letech 2010–2020. V následující tabulce č. 6 jsou zobrazena data, která vykazují vývoj inkasa sledované daně. Celkové DPFO zahrnuje DPFO ze závislé činnosti, DPFO ze samostatné výdělečné činnosti a DPFO z kapitálových výnosů. V tabulce je také vyčíslen rozdíl mezi předpokládanými a skutečnými příjmy z této daně.

Tabulka 6: DPFO v letech 2010-2020 v mld. Kč

DPFO	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Rozdíl	-0,81	-10,89	0,59	-3,61	-6,38	-1,75	4,35	8,21	1,14	-1,08	23,4
Předpokládané	88,30	101,50	92,00	98,10	104,60	104,80	108,60	120,40	145,40	165,6	130,7
Skutečné	87,49	90,61	92,59	94,49	98,22	103,05	112,95	128,61	146,54	164,52	154,1
Ze závislé činnosti a z funkč. požitků	76,3	81,4	81,67	84,48	87,65	91,18	98,60	111,70	127,83	142,75	135,3
příjmy ze samostatné činnosti	4,1	1,5	1,69	1,35	0,57	1,26	3,46	6,13	6,31	7,96	4,6
příjmy z kapitálového majetku	7,1	7,7	9,23	8,66	9,99	10,62	10,89	10,78	12,40	13,81	14,2

Zdroj: Vlastní zpracování na základě MONITOR, státní pokladna, 2010-2020

Podle platného znění zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, náleželo pro rok 2010 státnímu rozpočtu 69,68 % výnosu DPFO srážené podle zvláštní sazby, 68,18 % výnosu DPFO ze závislé činnosti a 51,81 % DPFO placené poplatníky podávajícími daňová přiznání.

Objem příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků dosáhl v roce 2010 výše 76,3 mld. Kč (87,2 % podílu na celkovém inkasu DPFO). Rozpočet příjmů pro tento rok počítal s poklesem vzhledem k finanční a hospodářské krizi, proto byl předpokládaný příjem nastaven na nejnižší hodnotu za poslední 4 roky.

Příjmy ze samostatné činnosti v roce 2010 bylo vybráno ve výši 4,1 mld. Kč. K tomuto se vztahuje pár legislativních změn, které negativně ovlivnily inkaso daně a to např.: zavedení institutu mimořádných odpisů pro hmotný majetek u podnikajících fyzických osob, kde bylo cílem stimulovat daňové poplatníky k pořízení hmotného majetku, které jsou zaříděné v prvních dvou odpisových skupinách tím, že se zkrátila jeho doba odepisování (za účelem podpory zakázek). Dále bylo zavedení tzv. paušální výdaje na dopravu (zákon č. 304/2009 Sb.)

Na dani z kapitálového majetku srážené podle zvláštní sazby inkasoval v roce 2010 státní rozpočet 7,1 mld. Kč, což je o 0,5 mld. Kč více, než předpokládal rozpočet daně.

V roce 2011 došlo k nenaplnění rozpočtového očekávání. Důvodem by mohlo být dle zprávy o výsledcích hospodaření státního rozpočtu z roku 2011 meziroční zvýšení objemu vyplacených mezd a také zvýšení celkového objemu vyplacených daňových bonusů na vyživované děti. Vývoj meziročního inkasa daně byl také ovlivněn snížením slevy na poplatníka z částky 24 840 Kč na částku 23 640 Kč. Tato úprava daně platila pouze na období roku 2011. U DPFO nebyly přijaty žádné zásadní úpravy zákona o daních z příjmů, které by výrazně ovlivnily výběr daně.

U daně z příjmů fyzických osob z kapitálového majetku inkasoval státní rozpočet v roce 2011 výše 7,7 mld. Kč. Pozitivní dopad na příjem mělo zamezení využití soukromého pojištění k poskytování nezdaněných příjmů zaměstnanců (§ 8 odst. 7 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů). Další kladný vliv s účinností od 1. 1. 2011 na výběr daně mělo zrušení osvobození od daně u výsluhového příspěvku a odbytného u vojáků z povolání

a příslušníků bezpečnostních sborů. Naopak velmi negativní dopad na plnění státního rozpočtu daně mělo zrušení 50 % sazby daně ze státní podpory u stavebního spoření Ústavním soudem ČR, protože rozpočet pro rok 2011 s touto položkou kalkuloval.

V roce 2012 objem daňových příjmů ze závislé činnosti dosáhl výše 81,7 mld. Kč. Rozpočet tohoto příjmu byl pod úrovní roku 2011 hlavně z důvodu zvýšení slevy na dani na vyživované dítě o 1 800 Kč ročně.

Za rok 2012 byl výnos státního rozpočtu z DPFO placené na základě daňového přiznání ve výši 1,7 mld. Kč. Výběr této daně negativně ovlivnilo několik faktorů a to např.: stagnující ekonomika, přírůstek objemu uplatněných úroků z úvěru ze stavebního spoření nebo z hypotečního úvěru, jako nezdánitelné části základu daně za zdaňovací období roku 2011 oproti stavu za předchozí zdaňovací období, přírůstek počtu zaměstnanců, kteří podávali daňové přiznání (případný přeplatek na dani se vracel z účtu DPFO z přiznání, ačkoli zálohy na daň na tento účet odvedeny nebyly) atd.

Z ekonomického hlediska konečnou výši inkasa daně z kapitálového majetku srážené podle zvláštní sazby ovlivňují zejména ekonomické ukazatele, jako např. aktuální výše úrokové míry z vkladů fyzických osob či výše vyplácených dividend. Za rok 2012 státní rozpočet na dani z kapitálového majetku srážené podle zvláštní sazby inkasoval státní rozpočet 9,2 mld. Kč, což je se srovnáním s rokem 2011 vyšší o 1,5 mld. Kč.

Za rok 2013 připadlo z celostátního inkasa DPFO státnímu rozpočtu 94,5 mld. Kč. Na dani z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti náleželo státnímu rozpočtu 84,5 mld. Kč, přičemž se předpokládalo, že výše bude 86,40 mld. Kč. Na základě zprávy o výsledcích hospodaření státního rozpočtu za rok 2013 lze předpokládat, že na nižším výnosu se podílel zejména nižší než očekávaný, růst mezd a platů.

Výnos státního rozpočtu z DPFO za rok 2013, který byl placený na základě daňového přiznání činil 1,4 mld. Kč. Důvodem nižšího výnosu této daně je především to, že v roce 2013 podal daňová přiznání za rok 2012 vyšší počet zaměstnanců, kteří měli přeplatek na dani. Přeplatek na dani se v tomto případě vrací z účtu DPFO osob podávajících daňové přiznání.

Na dani z kapitálového majetku srážené podle zvláštní sazby v roce 2013 inkasoval státní rozpočet 8,7 mld. Kč, tj. o 0,3 mld. Kč méně, než předpokládal rozpočet. Ve srovnání s rokem 2012 bylo toto inkaso nižší o 0,6 mld. Kč.

Celkové celostátní inkaso DPFO za rok 2014 bez ohledu na rozpočtové určení daní činilo 147,8 mld. Kč, z toho připadlo státnímu rozpočtu 98,2 mld. Kč. Nejvýznamnější legislativní změny, které ve sledovaném období měly vliv na vývoj inkasa DPFO, přinesly novely zákona o daních z příjmů č. 500/2012 Sb., o změně daňových, pojistných a dalších zákonů v souvislosti se snižováním schodků veřejných rozpočtů a dále zákonné opatření senátu č. 344/2013 Sb., o změně daňových zákonů v souvislosti s rekonstrukcí soukromého práva a o změně některých zákonů.

Objem daňových příjmů v roce 2014 ze závislé činnosti, který náleží státnímu rozpočtu, dosáhl výše 87,7 mld. Kč. V kalendářním roce 2014 na příjem státního rozpočtu z DPFO ze závislé činnosti negativně působily následující faktory:

- pracující starobní důchodci mohli uplatňovat nárok na měsíční slevu na poplatníka za rok 2014, tj. období měsíce října až prosince 2014,
- zvýšení měsíčního limitu příjmů od jednoho plátce, které bylo možné zdaňovat jinak (daní vybíranou srážkou),
- osvobození příjmů za práci žáků a studentů z praktického vyučování a praktické přípravy od daně.

Výnos státního rozpočtu z DPFO v roce 2014, které je placené na základě daňového přiznání, činil 0,6 mld. Kč a tímto očekávaný rozpočet ve výši 3,2 mld. Kč byl tak naplněn pouze na 17,8 %. Na příjem státního rozpočtu z DPFO z přiznání v roce 2014 měl největší negativní vliv nález Ústavního soudu (zasedání 1. senátu) ze dne 16.9.2014, kterým bylo rozhodnuto, že se zrušení omezení týkající se nároku na měsíční slevu na poplatníka ve vztahu k zaměstnaným starobním důchodcům bude týkat také daňového období roku 2013. Prostřednictvím daňového přiznání, tak mohli zaměstnaní důchodci čerpat základní slevu na dani na poplatníka ve výši 24 840 Kč ročně, a to za zdaňovací období roků 2013 a 2014. Z tohoto důvodu v roce 2014 bylo jako přeplatek na dani vráceno z tohoto titulu cca 3,5 mld. Kč.

Za rok 2014 na dani z kapitálových výnosů srážené podle zvláštní sazby inkasoval státní rozpočet téměř 10,0 mld. Kč, tj. o 1,0 mld. Kč více, než předpokládal rozpočet ve srovnání s rokem 2013 bylo toto inkaso vyšší o 1,3 mld. Kč.

Objem daňových příjmů ze závislé činnosti dosáhl výše 91,2 mld. Kč při naplnění rozpočtu na 98,7 % za rok 2015. V kalendářním roce 2015 na příjem státního rozpočtu z DPFO ze závislé činnosti negativně působily faktory, které měly dopad na nenaplnění rozpočtované částky:

- došlo ke zvýšení daňového zvýhodnění na druhé vyživované dítě ve výši 15 804 Kč/rok, což je o 2 400 Kč více než za první vyživované dítě. Na třetí a každé další vyživované dítě je daňové zvýhodnění ve výši 17 004 Kč/rok. Odhadovaný negativní dopad je na inkaso ve výši 0,9 mld. Kč,
- nová daňová sleva ve výši výdajů prokazatelně vynaložených poplatníkem za umístění vyživovaného dítěte poplatníka v zařízení péče o děti předškolního věku včetně mateřské školy. Výše této daňové slevy za zdaňovací období roku 2014 je max. 8 500 Kč na každé vyživované dítě. Odhadovaný negativní dopad na inkaso je 0,4 mld. Kč.

Výnos státního rozpočtu z DPFO za rok 2015, které je placené na základě daňového přiznání činil 1,3 mld. Kč. Na příjem státního rozpočtu z DPFO z daňového přiznání ve zdaňovacím období roku 2015 měly negativní vliv faktory, které jsou již uvedené u DPFO ze závislé činnosti. Dalším negativním dopadem byl doznívající nálezů Ústavního soudu, který byl popsán u roku 2014.

Na dani z kapitálových výnosů srážené podle zvláštní sazby inkasoval státní rozpočet v roce 2015 výše 10,6 mld. Kč, tj. o 1,5 mld. Kč více, než předpokládal státní rozpočet. . Výběr této daně se podílel na celkovém inkasu DPFO 10,3 %.

Výše daňových příjmů ze závislé činnosti dosáhla v roce 2016 výše 98,6 mld. Kč . Na příjem státního rozpočtu z DPFO ze závislé činnosti negativně působily faktory, které byly již uvedeny v letech předchozích, pouze se změnila jejich výše:

- úprava daňového zvýhodnění na druhé a další vyživované dítě z částky 15 804 Kč/rok na 17 004 Kč/rok na druhé dítě, resp. z částky 17 004 Kč/rok na částku 20 604 Kč/rok na třetí a další dítě,
- daňová sleva ve výši výdajů prokazatelně vynaložených poplatníkem za umístění vyživovaného dítěte poplatníka v zařízení péče o děti předškolního věku včetně mateřské školy. Výše této daňové slevy uplatňovaná za rok 2015, která se promítne do zdaňovacího období roku 2016, je max. 9 200 Kč/rok na každé vyživované dítě, což je o 700 Kč více oproti roku 2014.

Výnos státního rozpočtu z DPFO placené na základě daňového přiznání činil v roce 2016 cca 3,5 mld. Kč, na tento výnos měly vliv stejné faktory, jako jsou uvedené u daňových příjmů ze závislé činnosti.

V roce 2016 na dani z kapitálového majetku srážené podle zvláštní sazby inkasoval státní rozpočet 10,9 mld. Kč, tj. o 0,1 mld. Kč méně, než předpokládal schválený návrh státního rozpočtu. Výběr této daně se podílel na celkovém inkasu DPFO 9,6 %. Pro zdaňovací období 2016 nebyly přijaty změny, které by nějak zásadně ovlivnily výběr daně srážkou podle zvláštní sazby.

Příjem daně z DPFO osob placené plátcí za rok 2017 náležící státnímu rozpočtu 111,7 mld. Kč. Mezi pozitivní vlivy, které měly zásadní vliv na odhad výnosu této daně v roce 2017, patřily zejména následující faktory:

- vyšší než očekávaná úroveň zaměstnanosti
- růst mezd zaměstnanců v podnikatelské sféře, navýšení platů zaměstnanců v rozpočtové sféře,
- zvýšení minimální mzdy pro rok 2017 na částku 11 000 Kč (oproti roku 2016 došlo k zvýšení o 1 100 Kč),
- zvýšení solidární daně z částky 1 296 288 Kč na částku 1 355 136 Kč, tj. zvýšení o 58 848 Kč.

Za rok 2017 výnos z DPFO placené na základě daňového přiznání činil 6,1 mld. Kč. Pozitivní vlivy, které měly vliv na tuto daň jsou např.:

- při podání daňového přiznání či v ročním zúčtování DPFO je možné čerpat roční slevu na dani na manželku/manžela, v případě, kdy příjmy protějšku poplatníka nepřesáhly hranici 68 000 Kč/rok,
- možnosti čerpat daňové zvýhodnění na vyživované dítě v případě užití paušálních výdajů,
- vliv povinnosti pro plátce DPH podávat kontrolní hlášení¹.

Na dani z kapitálového majetku srážené podle zvláštní sazby inkasoval v roce 2017 státní rozpočet 10,8 mld. Kč. Výběr této daně se podílel na celkovém inkasu DPFO 8,4 %. Na příjem státního rozpočtu z DPFO vybírané srážkou měla v tomto zdaňovacím období negativní vliv hlavně legislativní změna, která souvisela s osvobozením daně u výsluhového nároku ozbrojených složek. (zákon č. 456/2016 Sb.) jeho negativní dopad se odhaduje 0,7 mld. Kč.

Celkový výnos DPFO vybraný finančními úřady v České republice za rok 2018 činil 219,9 mld. Kč. Z toho bylo 73,3 mld. Kč převedeno do rozpočtů krajů a obcí a 146,5 mld. Kč zůstalo státnímu rozpočtu. Výnos této daně meziročně vzrostl o 17,9 mld. Kč, tj. o 13,9 %. V tomto roce došlo opět k navýšení částky daňového zvýhodnění na jedno vyživované dítě ve společně hospodařící domácnosti o 1 800 Kč/rok na částku 15 204 Kč/rok. Dále došlo ke zvýšení limitu pro uplatnění slevy na dani ve výši výdajů prokazatelně vynaložených poplatníkem za umístění vyživovaného dítěte poplatníka v předškolním zařízení (zvýšení minimální mzdy pro rok 2017 z částky 9 900 Kč na 11 000 Kč) a také zvýšení limitu pro odpočet pojistného na soukromé životní pojištění až na 24 000 Kč (místo limitu 12 000 Kč).

Na příjem státního rozpočtu z DPFO vybírané srážkou v roce 2018 mělo ve sledovaném roku pozitivní vliv především uplatnění srážkové daně z příjmů ze závislé činnosti u příjmů malého rozsahu do 2 500 Kč.

V roce 2019 byl celkový výnos DPFO vybraný finančními úřady v České republice za rok 2019 246,6 mld. Kč (ČNB), což bylo o 26,7 mld. Kč více než v roce 2018. Z toho 164,5 mld. Kč činil výnos státního rozpočtu. Na příjem státního rozpočtu z DPFO placené plátci

¹ týká se fyzických osob podnikatelů

v roce 2019 negativně působilo zvýšení limitu pro uplatnění slevy na dani ve výši výdajů prokazatelně vynaložených poplatníkem za umístění vyživovaného dítěte poplatníka v předškolním zařízení, (zvýšení minimální mzdy pro rok 2018 na 12 200 Kč) a vzrůstající počet poplatníků, kteří neuplatňují u zaměstnavatele slevy na dani a daňové zvýhodnění měsíčně, ale až v rámci ročního zúčtování záloh a daňového zvýhodnění. Těmto poplatníkům jsou pak vráceny vysoké částky přeplatků na dani. Stejně vlivy působily i na daň z příjmů fyzických osob placené poplatníky.

Na dani z kapitálového majetku srážené podle zvláštní sazby v roce 2019 inkasoval státní rozpočet výše 13,8 mld. Kč. Na vyšší, než předpokládané očekávání měl vliv zejména faktor zvýšeného počtu uzavřených dohod o provedení práce s limitem do 10 tis. Kč.

Během sledovaného období měla sledovaná daň rostoucí charakter od roku 2010-2019. V roce 2020 byl zaznamenán pokles, který byl zapříčiněn nemocí COVID-19 a přijatými opatřeními.

Daň z příjmů fyzických osob placená plátcí náležela státnímu rozpočtu v roce 2020 výše 135,3 mld. Kč, což je o 7,45 mld. méně než rok předchozí. Na tuto daň v roce 2020 negativně působily tyto faktory:

- z důvodu krizového opatření v souvislosti s výskytem koronaviru SARS CoV-2 čerpal vyšší počet zaměstnanců ošetřovné, dále došlo ke snížení mezd a platů zaměstnanců z důvodu překážek na straně zaměstnavatele,
- došlo ke zvýšení limitu pro uplatnění slevy na dani ve výši výdajů prokazatelně vynaložených poplatníkem za umístění vyživovaného dítěte poplatníka v předškolním zařízení, kterou si mohli zaměstnanci uplatnit v rámci ročního zúčtování až po uplynutí zdaňovacího období 2019, tj. v roce 2020 na částku 13 350 Kč, tj. o 1 150 Kč,
- díky vzrůstajícímu počtu poplatníků, kteří neuplatňují u zaměstnavatele slevy na dani a daňové zvýhodnění měsíčně, ale až v rámci ročního zúčtování záloh a daňového zvýhodnění, dochází k situaci, kdy jsou pak vráceny vysoké částky přeplatků na dani.

Příjem z DPFO placené poplatníky v roce 2020 dosáhl výše 4,6 mld. Kč. V souvislosti se šířením nemoci COVID-19 byla přijata opatření s možným dopadem i na inkaso daně z DPFO. Mezi tyto opatření patřilo např.:

- prominutí zálohy na daň z příjmů (odhad výpadku na inkasu 2 mld. Kč),
- individuální žádost o stanovení záloh jinak (odhad výpadku na inkasu 0,4 mld. Kč),
- individuální žádosti o posečkání (odhad výpadku na inkasu 43 mld. Kč.),
- pozastavení EET až do 31.12.2022.

Za rok 2020 na dani z kapitálového majetku srážené podle zvláštní sazby inkasoval státní rozpočet 14,2 mld. Kč, tj. o 0,4 mld. Kč více v meziročním srovnání. Tento příjem se podílel 9,2 % na celkovém inkasu DPFO za období roku 2020. Na inkaso mělo hlavní pozitivní vliv zrušení osvobození výher z loterií a tombol ve výši 1 mil. Kč a vyšších. Odhadovaný pozitivní dopad je ve výši 0,3 mld. Kč na úrovni státního rozpočtu,

4.2 Daň z příjmů právnických osob

V kapitole DPPO je zobrazen vývoj inkasa v desetiletém období. Inkaso DPPO je tvořeno dvěma složkami, a to daní sráženou podle zvláštní sazby plátců daně a daní ze zisku odváděnou samotnými daňovými poplatníky (v tabulce DPPO z příznání), které jsou ve formě běžných záloh a ročního vyrovnání daně. Jednotlivé složky a jejich vývoj jsou uvedeny v tabulce č. 7.

Tabulka 7: DPPO v letech 2010-2020 v mld. Kč

DPPO	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Rozdíl	-14,00	-1,70	3,59	-2,82	6,97	10,57	9,79	0,99	-0,94	-0,94	30,57
Předpokládané	100,30	84,00	85,60	84,30	82,40	89,00	101,40	114,20	118,40	124,40	77,80
Skutečné	86,30	82,30	89,19	81,48	89,37	99,57	111,19	115,19	117,46	123,46	108,37
daň vybíraná srážkou	9,11	8,79	7,54	7,67	9,23	9,4	8,3	8,8	7,9	7,2	4,6
daň z příznání	114,75	109,31	120,46	113,05	123,18	138,1	156,4	161,8	166,1	175,6	156,0

Zdroj: Vlastní zpracování na základě MONITOR, státní pokladna, 2010-2020

Roční výnos DPPO zahrnuje především tyto dílčí příjmy:

- zaplacené zálohy na daň,

- doplatky daně na základě podaných řádných a dodatečných daňových přiznání,
- kladné saldo uhrazených nedoplatků a vrácených přeplatků vyplývajících z vyúčtování záloh na daň na základě podaných daňových přiznání,
- zaplacenou daň dodatečně vyměřenou správcem daně,
- zaplacené příslušenství daně.

Zřetelný pokles mezi rokem 2010 a 2011 byl způsoben doznívajícími dopady celosvětové hospodářské krize na českou ekonomiku v průběhu roku 2010, které se nepříznivě projevíly v daňové povinnosti za zdaňovací období, které bylo započato v roce 2010 a splatné až v roce 2011.

V roce 2012 došlo k legislativním změnám s pozitivními dopady do inkasa DPPO, což mělo za následek negativní vliv na zvýšení příjmů do státního rozpočtu. Mezi tuto změnu se řadí osvobození příjmů z provozu malých vodních elektráren do 1 MW, větrných elektráren, tepelných čerpadel, solárních zařízení na výrobu elektřiny nebo tepla z biomasy, zařízení na výrobu biologicky degradovatelných látek a zařízení na využití geotermální energie, jímž bylo sledováno omezení neodůvodněné podpory výroby elektřiny zejména ze zařízení využívajících solární energii.

V roce 2013 nebyly přijaty žádné legislativní změny, které by měly vliv na výběr této daně. Důvodem nižšího plnění oproti roku 2012 je pravděpodobně fakt, že firmy negenerovaly tak vysokou míru zisku, jaká byla původně očekávána (MFCR, 2014).

V roce 2014 inkaso DPPO dosáhlo 89,37 mld. Kč, tj. meziroční růst o 7,9 mld. Kč oproti roku 2013. Oproti předchozímu roku došlo ke změně trendu, která se projevila zvláště růstem inkasa DPPO z přiznání vlivem ekonomického oživení a také mírným nárůstem inkasa DPPO vybírané srážkou u zdroje (př. dividendy).

Od roku 2015 do roku 2019 mají příjmy do státního rozpočtu na výběru daní z příjmů právnických osob rostoucí charakter.

V roce 2015 dosáhlo inkaso daní z DPPO výše 99,6 mld. Kč, což představovalo překročení rozpočtových příjmů o 10,6 mld. Kč. Jde o nejvyšší inkaso od finanční krize z roku 2008. Tento vývoj znázorňuje oživení ve většině odvětví české ekonomiky (mfer, 2015).

V roce 2016 došlo k meziročnímu růstu o 11,7 % oproti předešlému roku. V tomto roce byly efektivně vybírány daně, kdy Finanční správa prováděla řadu kontrolních akcí, které se zaměřovali na tzv. převodní ceny, jejichž výsledkem bylo doměření daně ve výši 0,8 mld. Kč (mfer, 2017).

V roce 2017 nedošlo k žádným významným legislativním změnám, pozitivní dopady se zavedením EET se projevily až v souvislosti daně splatné až v roce 2018. V roce 2018 nebyl státní rozpočet naplněn o 0,9 mld. Kč. Důvodem tohoto nenaplnění je vývoj jedné ze složek této daně, a to zavedení zvláštní sazby daně DPPO. Na tuto položku má také vliv dividendová politika podnikatelských subjektů, která je závislá na jejich interních rozhodnutích a z toho důvodu je těžké jí predikovat. Naopak pozitivní vliv na dopad mělo zavedení elektronické evidence tržeb.

V roce 2020 připadlo z výnosu DPPO státnímu rozpočtu 108,37 mld. Kč, což je o 12,2, % méně oproti roce 2019. Tento pokles souvisí s propadem ekonomiky, který byl způsoben restriktivními opatřeními v souvislosti s nemocí COVID-19. V souvislosti s touto nemocí byla přijata opatření, která měla dopad na inkaso DPPO v roce 2020, resp. na jeho vývoj. Mezi tato opatření patří např.:

- prominutí zálohy na daň z příjmů na zdaňovací období kalendářního roku 2020 splatné dne 15.6.2020,
- možnost uplatnit odečet tzv. „očekávané“ daňové ztráty za zdaňovací období, které skončilo 30.6.2020, a to až do výše 30 mil. Kč,
- individuální žádosti o stanovení záloh jinak či individuální žádosti o posečkání,
- pozastavení EET až do 31.12.2022.

4.3 Majetkové daně

Následující kapitola se věnuje majetkovým daním a jejich vývoji v letech 2010-2020. V tabulce č. 7 jsou zobrazeny majetkové daně, které zahrnují daň dědickou, daň darovací, daň z převodu nemovitostí a daň z nabytí nemovitých věcí.

Tabulka 8: Majetkové daně v letech 2010-2020 v mld. Kč

Majetkové daně	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Rozdíl	-1,40	-1,30	-1,10	-0,60	-0,48	-2,71	2,23	0,98	1,64	1,58	-0,40
Předpokládané	9,10	13,00	12,20	9,70	9,90	9,50	10,30	11,60	12,00	12,30	3,20
Skutečné	7,68	11,72	11,10	9,10	9,42	6,79	12,53	12,58	13,64	13,88	2,80
Daň dědická	0,09	0,08	0,07	0,08	0,06	0,02	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
Daň darovací	0,14	4,28	3,37	0,11	0,07	-4,43	-0,35	-0,02	0,00	0,00	0,00
Daň z převodu nemovitostí	7,45	7,36	7,66	8,89	3,69	0,21	0,18	0,12	0,06	0,03	0,00
daň z nabytí nemovitých věcí	x	x	x	x	5,60	10,98	12,70	12,48	13,57	13,85	2,80

Zdroj: Vlastní zpracování na základě MONITOR, státní pokladna, 2010-2020

Výnosy z majetkových daní mají po sledované období kolísavý charakter.

V rozpočtu na rok 2010 byly zpracovány příjmy z daně dědické, darovací a z převodu nemovitostí. Tyto daně v daném roce splnily 84,4 % rozpočtované částky.

V roce 2011 byl zaznamenán nárůst oproti roku 2010 o 4 mld. Kč. Důvodem tohoto nárustu je skutečnost, že s účinností od 1.1.2011 byla přijata novela zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů, kde byla zavedena daň darovací pro provozovatele zařízení na výrobu elektřiny z bezúplatného nabytí emisních povolenek na emise skleníkových plynů v roce 2011 a 2012.

V tabulce č. 7 lze pozorovat, že inkaso daně z převodu nemovitostí se ve sledovaném období výrazně postupně snižuje, neboť u převážné většiny převodů nemovitostí zrealizovaných do 31. 12. 2013, na něž se tato daň vztahuje, bylo již daňové řízení

ukončeno. V roce 2015 činilo inkaso pouze 0,21 mld. Kč oproti roku 2014, kdy bylo inkaso ještě poměrně významné, a to ve výši 3,69 mld. Kč. Naopak se výrazně zvyšuje inkaso daně z nabytí nemovitých věcí, kterou jsou zdaňována nabytí vlastnického práva k nemovitým věcem od 1. 1. 2014, a které z částky 5,60 mld. Kč v roce 2015 vzrostlo na částku 10,92 mld. Kč v roce 2015.

K 1. 1. 2014 došlo také k transformaci daně dědické a daně darovací pod daň z příjmů. Inkaso dědické daně je již zcela nevýznamné, a to ve výši 31 mil v roce 2015. Kč. Inkaso daně darovací ve srovnání s rokem 2014, kdy byla výše 74 mil. Kč, pokleslo na částku - 4,43 mld. Kč, a to z důvodu vratek přeplatků daně darovací z bezúplatného nebytí povolenek na emise skleníkových plynů pro výrobu elektřiny.

V roce 2015 došlo k poklesu i k nenaplnění rozpočtu, které souvisí s vratkami na dani darovací z bezúplatného nabytí emisních povolenek z let 2011 a 2012. Tento krok byl proveden na základě rozhodnutí Finančního ředitelství, které tak postupovalo na základě rozsudku Nejvyššího správního soudu č.j. 1 Afs 6/2013–184 ze dne 9.7.2015. Bez tohoto vlivu by majetkové daně vykázaly meziroční nárůst o 1,8 mld. Kč. Tento jev odpovídá ekonomickému oživení, které mělo dopad i na realitní trh.

Majetkové daně v roce 2016 dosáhly 12,53 mld. Kč, což znamená výrazný nárůst oproti předešlému roku. V tomto roce došlo k překročení předpokládaného rozpočtu o 2,2 mld. Kč. Na tento růst působila nízká srovnávací základna z roku 2015, kdy se projevil vliv vrátek na dani darovací z bezúplatného nabytí emisních povolenek z let 2011 a 2012. Na překročení rozpočtu měl také vliv podíl inkasa daně z nabytí nemovitých věcí, které vykázalo růst o 1,7 mld. Kč. Tento trend úzce souvisí s ekonomickým oživením a nízkými úrokovými sazbami, které mají dopad i na výrazné oživení realitního trhu.

Od roku 2017-2019 inkaso majetkových daní mělo rostoucí charakter. Hlavní složkou je daň z nabytí nemovitých věcí.

V roce 2020 došlo k velkému propadu ve srovnání s rokem 2019 a to o 79,8 %. Tento propad byl způsoben zrušením daně nemovitých věcí, které bylo zrušeno z důvodu pandemické situace.

4.4 Daň z hazardních her

Následující tabulka obsahuje inkaso z daně hazardních her a odvod z loterií a jiných podobných her v letech 2017–2020.

Tabulka 9: Daň z hazardních her a odvod z loterií a jiných podobných her v letech 2017-2020, v mld. Kč

Daň z hazardních her	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Odvod z loterií a podob. her	x	x	1,82	2,65	2,45	2,59	1,71	1,46	0	0	0
Daň z hazardních her	x	x	x	x,	x	x	x	4,01	4,49	4,94	5,14

Zdroj: Vlastní zpracování na základě SZÚ, 2017-2020

Daňové inkaso v roce 2012 z odvodů činilo celkem 1,8 mld. Kč a je tvořeno odvodem z loterií a jiných podobných her a dále odvodem z výherních hracích přístrojů a jiných technických herních zařízení. Do roku 2016 mělo inkaso kolísavý charakter.

V roce 2017 byla daň z odvodu loterií a jiných podobných her nahrazena daní z hazardních her. Do státního rozpočtu v tomto roce bylo převedeno celkem 5,47 mld. Kč. S účinností od 1. 1. 2017 došlo k částečné úpravě daně. U technických her došlo ke zvýšení sazby daně z 28 % na 35 % a zároveň došlo ke zrušení pevné části odvodu ve výši 80 Kč. U dalších dílčích daní z ostatních hazardních her, zůstala sazba ve výši 23 %. Zvýšení inkasa je také způsobeno tím, že zákon o hazardních hrách nově umožnil provozovat všechny druhy hazardních her prostřednictvím internetu, také došlo k nárůstu vkladu hráčů, což se odráží od zvyšujících se příjmů obyvatelstva.

V roce 2018 došlo k poklesu inkasa oproti roku 2019 ve výši 0,98 mld. Kč. Ministerstvo financí s tímto poklesem počítalo. K poklesu inkasa došlo u dílčí daně z technických her, jelikož došlo ke snížení dostupnosti z těchto her. Konkrétně se jedná o opatření, který upravuje Zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, kde došlo např. k zákazu provozování hazardních her v restauracích, zavření heren v noci apod.

V roce 2019 došlo oproti roku 2018 k mírnému nárůstu, a to konkrétně o 0,45 mld. Kč, což svědčí o tom, že po změnách, který v roce 2018 nastaly, došlo ke stabilizaci a rozvoji hazardního trhu, který byl schopen generovat příjmy do státního rozpočtu.

V roce 2020 došlo opět k nárůstu oproti roku předchozímu, což je překvapující fakt vzhledem k pandemické situaci. Opatření, které bylo kvůli nemoci COVID-19 zavedeno, bylo například nucené uzavření provozovny, které provozovaly živé a technické hry v kamenných provozovnách a např. v 1. pololetí 2020 byla přerušena veškerá sportovní aktivita, což zasáhlo oblast kurzového sázení apod. Podstatný vliv na inkaso v tomto roce měla skutečnost, že značná část hráčů se přesunulo do prostředí on-line sázení, které není opatřeními nijak omezeno.

4.5 Daň z přidané hodnoty

Vývoj inkasa daně z přidané hodnoty ve sledovaném období je zobrazen v tabulce č. 10.

Tabulka 10: DPH daně v letech 2010–2020 v mld. Kč

DPH	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Předpokládané	188,6	195,1	221,6	212	218,7	229,3	247,7	258,2	280,9	297,9	290,3
Skutečné	187,8 2	191,8 9	199,7	219,9 6	230,2 5	236,6 3	245,6 8	265,9 6	278,9 8	291,3 2	287,8 6
Rozdíl	-0,78	-3,21	-21,9	7,96	11,55	7,33	-2,02	7,76	-1,92	-6,58	-2,44

Zdroj: Vlastní zpracování na základě MONITOR, státní pokladna, 2010-2020

Po sledované období inkaso daně z přidané hodnoty mělo rostoucí charakter do roku 2019 a následně v roce 2020 došlo k mírnému poklesu.

Nejvýznamnější změnou pro rok 2011 bylo zavedení režimu přenesení daňové povinnosti pro dodání zlata, dodání zboží uvedeného v příloze č. 5 (šrotů a odpady) zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, převod povolenek na emise skleníkových plynů (od 1.1.2012 se tento režim rozšířil i na stavební práce). V rámci tohoto režimu zmíněného režimu má povinnost priznat a zaplatit daň plátce, pro kterého bylo uvedené zdanitelné

plnění v tuzemsku uskutečněno. Dále došlo k zavedení ručení za daň a o možnost provedení opravy výše daně u pohledávek za dlužníky v insolventi. Dále pokračoval pokles daně z přidané hodnoty vrácené plátcům v jiných členských státech EU a zahraničním osobám povinným k dani (§ 82 a § 83 Zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty).

Novelou zákona o DPH pro rok 2013 došlo ke změně zdaňovacího období z čtvrtletního na měsíční. Na základě této změny se plátce může rozhodnout, zda jeho zdaňovacím obdobím pro příslušný kalendářní rok je kalendářní měsíc či čtvrtletí. Pokud se plátce rozhodne pro kalendářní čtvrtletí, musí splňovat několik podmínek:

- jeho obrat za bezprostředně předcházející kalendářní rok nepřesáhl 10 000 000 Kč,
- není nespolehlivým plátcem,
- změnu zdaňovacího období oznámí správci daně do konce měsíce ledna příslušného kalendářního roku.

K 1. 1. 2013 vstoupila v platnost opatření, která byla zaměřená na boj s daňovými úniky, která byla přijata v rámci tzv. technické novely zákona o DPH. Mezi tyto opatření patří již zmíněná změna zdaňovacího období. Základním zdaňovacím obdobím pro nově registrované plátce, včetně plátců, kteří nemají v tuzemsku sídlo ani provozovnu, byl stanoven kalendářní měsíc. Dále byla zavedena povinnost pro všechny daňové subjekty uvádět v přihlášce k registraci čísla bankovních účtu, které jsou používány pro ekonomickou činnost. Dalším zavedením opatřením byl institut nespolehlivého plátce². Tento institut identifikuje plátce, kteří porušují povinnosti při správě DPH. Závěrem roku 2012 vstoupila v platnost novela zákona č. 311/2006 Sb., o pohonných hmotách, jejímž hlavním cílem je boj proti daňovým únikům na DPH při obchodování s pohonnými hmotami. Tato novela zavedla povinnost složení kauce až ve výši 20 mil. Kč pro distributory pohonných hmot.

V roce 2015 nabyly účinnosti dvě legislativní opatření, která měla vliv na výši inkasa daně z přidané hodnoty. Mezi nejvýznamnější opatření, které mělo negativní dopad na inkaso daně bylo zavedení druhé snížené sazby DPH ve výši 10 %. Této sazbě podléhaly: léky,

² Pokud je plátce DPH v registru označen jako nespolehlivý plátce, ručí za odvod daně příjemce plnění, což je pro odběratele rizikové.

knihy a nenahraditelná dětská výživa. Dle dat ze systému ADIS (Automatizovaný Daňový Informační Systém), činí dopad toho opatření – 2,3 mld. Kč na úrovni státního rozpočtu.

Dalším opatřením, které se v roce 2015 také projevilo prvotním negativním dopadem, je rozšíření mechanismu přenesené daňové povinnosti. Rozšíření mechanismu přenesené daňové povinnosti má sice prvotně dopad negativní na inkaso daně, ale v dlouhodobém horizontu tento mechanismus významně přispívá k eliminaci karuselových podvodů, a to naopak vede ke zvýšení inkasa.

Příjem státního rozpočtu z celkového výnosu DPH za rok 2016 činil 245,7 mld. Kč. Nenaplnění rozpočtu ve výši 2 mld. Kč je důsledkem toho, že při přípravě rozpočtu se počítalo s tím, že elektronická evidence tržeb bude zavedena již od 15. 2. 2016, ale v důsledku delšího legislativního procesu byla elektronická evidence tržeb zavedena až od prosince roku 2016. Pokud by se s tímto vlivem nepočítalo, rozpočet by za rok 2016 byl naplněn na 100 %. V tomto roce nabylo účinností podstatné legislativní opatření, které mělo vliv na výši a průběh inkasa DPH. Významnou změnou bylo zavedení kontrolního hlášení, jehož pozitivní rozpočtový dopad byl v tomto roce ve výši 6,3 – 8 mld. Kč.

Inkaso DPH v roce 2017 činilo 266,0 mld. Kč. To znamená, že příjmy do státního rozpočtu meziročně vzrostly o 8,3 %, rozpočtem stanovená částka 258,2 mld. Kč byla překročena o 7,8 mld. Kč. Vyšší inkaso lze přičíst zejména vyšší efektivitě výběru daně díky nově zavedeným opatřením. Jedná se zejména na výše zmíněné zavedení elektronické evidence tržeb, do kterého se od prosince 2016, v první fázi, zapojili podnikatelé podnikající v oblasti stravovacích a ubytovacích služeb a ve druhé fázi od 1. 3. 2017 také maloobchod a velkoobchod. Celkový pozitivní dopad EET na inkaso DPH se odhaduje ve výši 4,1 mld. Kč. Zavedení kontrolního hlášení mělo pozitivní dopad ve výši 4,2 mld. Kč.

V roce 2018-2019 mělo inkaso DPH stále rostoucí charakter. V roce 2019 byl meziroční růst sledované daně ve výši 4,4 % (o 12,3 mld. Kč) oproti roku 2018, avšak státní rozpočet z této daně nebyl naplněn o 6,6 mld. Kč. Při přípravě státního rozpočtu se vycházelo z toho, že inkaso DPH v roce 2019 bude ovlivněno makroekonomickými agregáty (výdaje domácností na spotřebu, výdaje vládních institucí na spotřebu atd.) Rozpočtová očekávání nebyla naplněna, jelikož u některých faktorů, které mají vliv na inkaso DPH, byly změny. Například se nepočítalo se zavedením nižší sazby DPH na pravidelnou hromadnou dopravu,

kde došlo k odhadovanému negativnímu dopadu ve výši 0,6 mld. Kč a také se v rozpočtu počítalo s pozitivním efektem se spuštěním 3. a 4. etapy elektronické evidence tržeb.

V roce 2020 došlo k poklesu inkasa o 3,5 mld. Kč. Tento pokles inkasa byl primárně způsoben propadem ekonomiky v důsledku šíření nemoci COVID-19. Inkaso DPH bylo dále tlumeno nižšími sazbami daně u pravidelné hromadné dopravy, na stravovací služby, točené pivo, vodné, stočné, ubytovací služby atd.

V důsledku šíření nemoci COVID-19 bylo zavedeno několik opatření ke zmírnění dopadu:

- plošné prominutí DPH za bezúplatné dodání základních ochranných prostředků (ochranné pomůcky, testování soupravy, zboží vyrobené k dezinfekci atd.),
- prominutí DPH za bezúplatné dodání zboží poskytovatelům zdravotnických služeb, složkám integrovaného záchranného systému, Armádě ČR a pro potřeby sociálních služeb,
- pozastavení plnění povinností evidence tržeb pro všechny fáze EET do 31.12. 2022.

4.6 Spotřební daň

Následující kapitola se věnuje spotřební dani a jejímu vývoji ve sledovaných letech 2010–2020. Spotřební daň je zobrazena v tabulce č. 11, které zahrnuje daň z minerálních olejů, daň z tabáku a tabákových výrobků, daň z vína, daň z piva, daň z lihu a lihovin, daň z odvodu a elektřiny ze slunečního zařízení, daň ze zemního plynu, daň z pevných paliv a daň z elektřiny.

Tabulka 11: Spotřební daň v letech 2010-2020 v mld. Kč

Spotřební daň	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Rozdíl	-10,24	-1,59	-2,69	-5,75	-5,20	7,57	8,34	3,74	4,58	1,33	4,97
Předpokládané	141,10	140,80	142,30	142,20	139,40	135,40	142,00	151,00	154,70	157,40	149,80
Skutečné	130,86	139,21	139,61	136,45	134,20	142,97	150,34	154,74	159,28	158,73	154,77
z minerálních olejů	83,72	83,40	81,24	78,44	72,84	75,21	78,79	80,82	153,77	153,28	149,36
z tabáku a tabák.	42,47	44,96	47,00	46,82	44,70	50,86	54,42	56,22	58,81	55,92	59,49

výrobků											
z vína	0,32	0,31	0,32	0,28	0,30	0,32	0,36	0,38	0,41	0,40	0,44
z piva	4,30	4,49	4,66	4,52	4,59	4,71	4,61	4,63	4,78	4,70	4,50
z lihu a lihovin	6,53	6,77	6,51	6,38	6,75	7,13	7,21	7,34	7,94	8,23	7,77
odvod z elektřiny ze slunečního zařízení	x	5,94	6,40	5,82	2,04	1,93	1,93	2,05	2,19	2,16	2,17
ze zemního plynu a dalších plynů	1,34	1,32	1,26	1,27	1,14	1,15	1,17	1,30	1,35	1,36	1,42
z pevných paliv	0,50	0,48	0,45	0,46	0,40	0,42	0,42	0,46	0,40	0,36	0,32
z elektřiny	1,42	1,39	1,35	1,31	1,26	1,23	1,45	1,54	1,57	1,57	1,50

Zdroj: Vlastní zpracování na základě MONITOR, státní pokladna, 2010-2020

Od roku 2011 byl do spotřební daně zařazen odvod z elektřiny ze slunečního záření, který byl zaveden na základě Zákona č. 402/2010 Sb., kvůli kterému došlo ke změně Zákona č. 180/2005 Sb., o podpoře využívání obnovitelných zdrojů. Z tohoto důvodu došlo k růstu oproti roku 2010.

V roce 2013 došlo k mírnému poklesu, a to i přesto, že od 1.1.2013 došlo ke zvýšení sazeb daně u tabákových výrobků. Na tomto poklesu se podílelo zejména inkaso spotřební daně z minerálních olejů, které meziročně kleslo o 2,1 mld. Kč. Tato změna souvisí především dlouhodobou klesající spotřebou motorového benzínu.

V roce 2014 dosáhlo inkaso sledované daně částky 134,20 mld. Kč. Na meziročním poklesu o 2,8 mld. Kč se podílel odvod z elektřiny ze slunečního záření. Z tabulky č. 9 je možné v tomto roce vidět rozdíl mezi předpokládaným a skutečným příjmem do státního rozpočtu, a to ve výši 5,20 mld. Kč. V první polovině roku 2014 došlo k růstu, který souvisel s předzásobením tabákových výrobků, z důvodu zvýšení sazeb od 1. ledna. V druhé polovině roku došlo k celkovému poklesu. Příčinou bylo neschválení předpokládaného navýšení sazeb spotřební daně z tabákových výrobků, se kterým se počítalo v návrhu státního rozpočtu v roce 2014.

Meziroční růst inkasa spotřebních daní v roce 2015 oproti roku 2014 byl způsoben především vyšším inkasem daně z tabáku a tabákových výrobků o 6,2 mld. Kč a vyšším inkasem spotřební daně z minerálních olejů o 2,4 mld. Kč. Mezi hlavní důvody lze zařadit ekonomické oživení a celosvětový pokles cen ropy Brent a americké lehké ropy WTI Crude Oil. Tento krok se v roce 2015 projevil ve zvýšení tuzemské spotřeby motorové nafty, která na základě dat Českého statistického úřadu meziročně vzrostla o 4,2 %. Jak už bylo zmíněno, v komoditě tabákových výrobků vzrostlo inkaso o 6,2 mld. Kč. Pozitivně se do inkasa promítlo zvýšení sazeb daně od 1.12.2014. Toto zvýšení přineslo cca 2,9 mld. Kč.

V roce 2016 došlo k pozitivnímu nárustu. Inkaso spotřebních daní překročilo předpokládaný rozpočet. Na překročení se podílely obě hlavní složky, a to daň z tabáku a daň pohonných hmot.

Pozitivně se do inkasa tabákových výrobků promítlo především zvýšení sazeb daně od 1. 1. 2016. Tento krok přineslo zvýšení cca o 3,3 mld. Kč. Zvýšené sazby jsou uvedeny v tabulce č. 12.

Tabulka 12: Navýšení sazeb z tabákových výrobků

Změna sazby datum účinnost	Sazba daně		Celkem nejméně však (Kč/kus)	Doutníky a cigarillos (Kč/kus)	Tabák ke koučení (Kč/kg)	Surový tabák (Kč/kg)
	Pevná (Kč/kus)	procentní				
Do 31.12.2015	1,29	27 %	2,37	1,42	1 896	1 896
1.1.2016	1,39	27 %	2,52	1,64	2 142	2 142

Zdroj: Zpráva o výsledcích hospodaření státního rozpočtu, 2016

Meziročně v roce 2017 vzrostlo inkaso všech spotřebních daní včetně energetických a odvod z elektřiny ze slunečního záření. Tento meziroční růst činil 4,4 mld. Kč a byl způsoben především vyšším inkasem spotřební daně z minerálních olejů (o 2,0 mld. Kč) a spotřební daně z tabákových výrobků (o 1,8 mld. Kč).

Fiskálně nejvýznamnější spotřební daní je daň z minerálních olejů po celé sledované období. Růst inkasa v roce 2017, oproti předchozím rokům, způsobila především dobrá kondice české ekonomiky, která měla za následek vytvoření pozitivních podmínek pro obchod a následnou zvýšenou a zlepšenou životní úroveň domácností. Toto mělo vliv na nárůst poptávky a následně zvýšenou spotřebu pohonných hmot. Dle dat českého statistického úřadu tuzemská motorová nafta vzrostla meziročně o 3,5 %, naopak spotřeba motorového benzínu mírně poklesla o 0,4 %. Což poukazuje na trend růstu spotřeby motorové nafty na úkor motorového benzínu.

Nejvyšší hodnota během sledovaného období byla zaznamenána v roce 2018, kdy došlo k překročení rozpočtu u všech spotřebních daní. Inkaso spotřební daně z minerálních olejů dosáhlo 81,7 mld. Kč a u tabákových výrobků 58,8 mld. Kč. V tomto roce došlo u tabákových výrobků ke opět ke zvýšení sazby, nicméně tento efekt byl částečně tlumen dopadem tzv. protikuřáckého zákona. Je možné tvrdit, že nebýt tohoto zákona, mohl by být příjem mnohem vyšší.

Celkový meziroční pokles inkasa spotřební daně v roce 2020 na úrovni státního rozpočtu činil 4 mld. Kč oproti roku 2019. Tento pokles byl způsoben především poklesem inkasa spotřební daně z minerálních olejů (o 6,9 mld. Kč), spotřební daně z lihu a lihovin (o 0,5 mld. Kč) a spotřební dane z piva (o 0,2 mld. Kč).

Pokles inkasa z minerálních olejů byl způsoben díky snižující se spotřebě pohonných hmot. Tuzemská spotřeba motorové nafty meziročně poklesla o 4,4 % a spotřeba motorového benzínu o 10,7 %. Hlavními důvody tohoto poklesu byla opatření, která souvisela s epidemií COVID-19, kdy došlo k omezení cestování, uzavření hranic, došlo ke snížení potřeby tranzitní dopravy a došlo k omezení výroby v některých podnicích.

V komoditě líh bylo na dani inkasováno celkem 7,8 mld. Kč za rok 2020, což je oproti roku 2019 pokles o 0,5 mld. Kč. Původně byl odhadován růst inkasa, ale kvůli již zmíněné epidemické situaci COVID-19 došlo k meziročnímu poklesu. Důvodem byla opatření, která byla zavedena proti šíření nemoci. Došlo k uzavření restauračních uzavření a také byl omezen turistický ruch. Díky těmto faktorům došlo k nižší spotřebě produktů, které

podléhají spotřební dani z lihu. Z tohoto důvodu došlo i k poklesu inkasa ze spotřební daně piva.

4.7 Celkové příjmy státního rozpočtu

Příjmy do státního rozpočtu jsou určeny ke krytí státních výdajů. Tyto příjmy se rozdělují na daňové a nedaňové. Tato diplomová práce je zaměřená na daňové příjmy, které jsou popsány v předchozích kapitolách.

V následující tabulce č. 13 jsou hodnoty příjmů do státního rozpočtu v letech 2010-2020. V tabulce jsou uvedeny schválené příjmy, skutečné příjmy a rozdíl mezi schválenými a skutečnými příjmy.

Tabulka 13: Předpokládané a skutečné příjmy státního rozpočtu 2010-2020 v mld. Kč

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Schválený	1 022	1 056	1 085	1 076	1 098	1 118	1 181	1 249	1 314	1 465	1 365
Skutečný	1 000	1 013	1 051	1 092	1 134	1 235	1 282	1 274	1 404	1 523	1 475
Rozdíl	-22	- 43	- 34	16	36	117	101	25	90	58	110

Zdroj: Vlastní zpracování na základě MONITOR, státní pokladna, 2010-2020

Zákonem č. 433/2010 Sb., o státním rozpočtu České republiky byly na rok 2011 schváleny příjmy do státního rozpočtu ve výši 1 044 mld. Kč. Zákonem č. 97/2011 Sb., ze dne 23. března 2011, došlo ke změně zákona o státním rozpočtu ČR na rok 2011 - byl zapracován dopad zákona č. 402/2010 Sb., který zpřísnil podmínky podpory výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie, z tohoto důvodu došlo k navýšení schváleného rozpočtu příjmů o 11,7 mld. Kč na celkem 1 055,7 mld. Kč.

V roce 2012 státní rozpočet nejvíce ovlivnilo DPH díky novele zákona o DPH, která zvýšila sníženou sazbu daně z přidané hodnoty z 10 na 14 % s účinností od 1. ledna 2012. Díky této změně došlo i ke změně parametrů rozpočtového určení daní. Další významnou změnou, která ovlivnila státní rozpočet, byl rozpočet příjmů z pojistného na sociálním zabezpečení. Na předpokládaný růst mělo vliv např. rozšíření počtu osob povinně nemocensky pojištěných či povinnost platit pojistné z dohod o provedení práce.

Zákonem o státním rozpočtu ČR na rok 2013 byly příjmy do státního rozpočtu stanoveny ve výši 1 076 mld. Kč. Oproti roku 2012 byly celkové příjmy na rok 2013 schváleny o 9 mld. Kč nižší. Na toto snížení měly vliv nižší příjmy z daní a poplatků, příjmy z DPH a daně z majetkových a kapitálových převodů. Další pokles se predikoval u příjmů z pojistného na sociální pojištění a státní politiku zaměstnanosti o 6,2 mld. Kč naopak největší nárůst byl zaznamenán u DPFO a odvodů z elektřiny ze slunečního záření.

V roce 2014 byly příjmy do státního rozpočtu ve výši 1 134 mld. Kč, což je oproti roku 2013 nárůst o 42 mld. Kč. Tento důsledek je zapříčinen zvýšením příjmů z daní a zejména daně z přidané hodnoty, které v roce 2014 vzrostla oproti roku 2013 o 10,29 mld. Kč, což splnilo rozpočet DPH o více jak 5 %. Dále došlo k růstu z DPPO o přibližně 10 % a DPFO o 4 %, naopak ke snížení došlo u spotřebních daní a to o 2,3 mld. Kč.

V roce 2015 státní rozpočet pokračoval v rostoucím trendu. Skutečné příjmy oproti schváleným byly o 117 mld. Kč vyšší. Na tento růst mělo největší vliv DPH i přesto, že díky zavedení druhé snížené sazby ve výši 10 % u léků a nenahraditelné dětské stravy byl příjem nižší, než se předpokládalo. Dále byla oproti roku 2014 vyšší zaměstnanost a růst mezd, což mělo za následek růst objemu pojistného na sociálním pojištění.

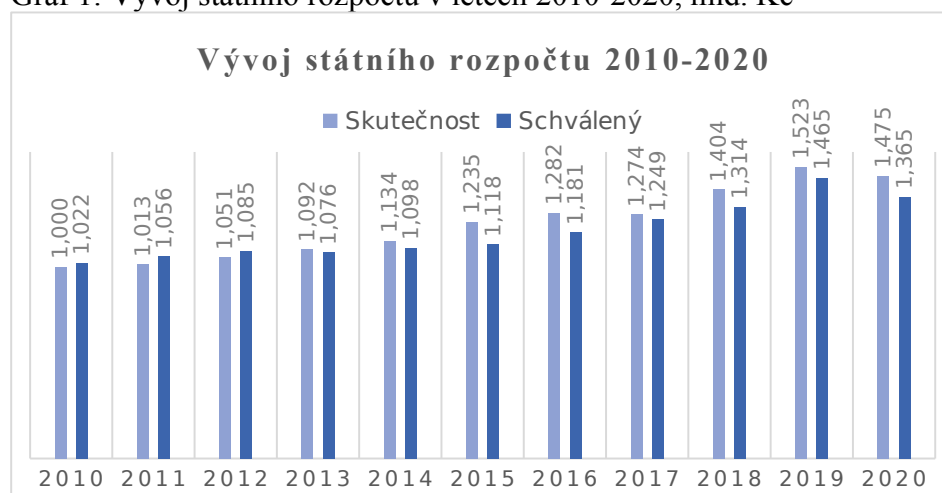
Významné příjmy, které ovlivnily státní rozpočet v roce 2016 byla pojistného na sociálním pojištění (35,7 %) a DPH ve výši (21 %). Největší růst oproti roku 2015 představoval předpokládaný výběr DPH o 18,4 mld. Kč. Pozitivní vliv na tento růst mělo zavedení legislativních opatření jako jsou kontrolní hlášení a elektronická evidence tržeb. Předpokládaný růst inkasa DPPO o 12,4 mld. Kč byl také ovlivněn zejména předpokládaným pozitivním vývojem ekonomiky v roce 2015. Rozpočet příjmů z pojistného na sociální zabezpečení byl oproti roku 2015 vyšší o 21,3 mld. Kč. Na tento růst měl vliv meziroční růst objemu mezd a platů o 4,1 %. V tomto odhadu bylo také zohledněno i zvýšení platů státních zaměstnanců.

Pro roky 2016-2019 příjmy do státního rozpočtu rostly z daní a poplatků, kdy každý rok rostly hlavní složky daňových příjmů: DPFO, DPH, DPPO, spotřební daně. Stejně tak rostl rozpočet příjmů z pojistného na sociální zabezpečení, kde docházelo k očekávanému růstu zaměstnanosti i růstu pracovních příjmů.

V roce 2020 celkové skutečné příjmy státního rozpočtu dosáhly za rok 2020 výše 1 475 mld. Kč. Meziročně příjmy klesly o 48 mld. Kč oproti roku 2019. Meziroční propad byl ovlivněný omezením ekonomického výkonu a diskrečními opatřeními zejména u inkasa DPPO (- 15,1 mld. Kč), pojistné na sociální zabezpečení (-11,2 mld. Kč), daň z nabytí nemovitých věcí (-11,1 mld. Kč), DPFO placená plátcí (-7,5 mld. Kč), a spotřební daň z minerálních olejů (-6,9 mld. Kč). Z daní, které se ve větším objemu podílejí na příjmech do státního rozpočtu, meziročně vzrostlo pouze inkaso spotřební daně z tabákových výrobků (+3,6 mld. Kč) a DPFO vybíraná srážkou (+ 0,4 mld. Kč).

Pro lepší přehlednost vývoje státního rozpočtu ve sledovaném období 2010-2020 je vytvořen graf č. 1.

Graf 1: Vývoj státního rozpočtu v letech 2010-2020, mld. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě MONITOR, státní pokladna, 2010-2020

4.8 Vývoj a zhodnocení závislosti celkových příjmů státního rozpočtu v období 2010-2020

V této části diplomové práce je provedena statistická analýza vývoje příjmů do státního rozpočtu v desetiletém horizontu. Státní rozpočet je ovlivněn příjmy z vybraných daní, které byly podrobně rozebrány výše. Pro výpočet závislostí je použit jednoduchý regresní model, který vyjadřuje závislost jedné vysvětlované proměnné na jiné vysvětlující proměnné. Tento výpočet je proveden pomocí Microsoft Excel.

Výběrový statistický soubor je složen z hodnot celkových příjmů státního rozpočtu (dále jen „SR“) a hodnot příjmů z daní bez pojistného na sociální zabezpečení viz tabulka č. 14.

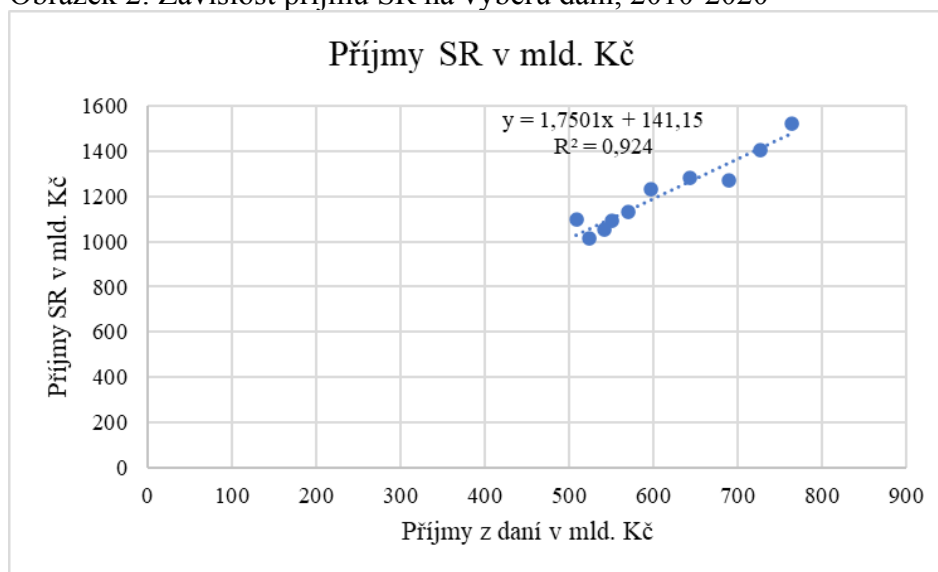
Tabulka 14: Příjmy státního rozpočtu a příjmy z daní 2010-2020 v mld. Kč

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Příjem SR (y)	1 110	1 013	1 051	1 092	1 134	1 235	1 282	1 274	1 404	1 523
Příjem z daní (x)	508	523	541	550	570	597	643	689	727	764

Zdroj: Vlastní zpracování na základě SZÚ 2010-2020

Na obrázku č. 2 je zobrazena rovnice přímky, která je základem pro lineární regresi. V grafickém znázornění jsou na ose x zobrazeny příjmy z daní v mld. Kč a na ose y jsou zobrazeny příjmy státního rozpočtu v mld. Kč.

Obrázek 2: Závislost příjmů SR na výběru daní, 2010-2020

Zdroj: Vlastní zpracování

Regresní koeficient, který udává sklon přímky $b = 141,15$ je kladný, tzn. že se jedná o pozitivní závislost. Lze tedy konstatovat, že pokud rostou příjmy z daní, rostou i celkové příjmy státního rozpočtu.

Korelační koeficient ve výpočtu vyšel 0,924, což znamená, že se jedná o velmi silnou závislost ³mezi sledovanými veličinami, a to tedy mezi celkovými příjmy státního rozpočtu na výši příjmech z daní.

Z koeficientu determinace ($r^2 = 0,924$) lze konstatovat, že změny v celkových příjmech státního rozpočtu jsou z 92 % ovlivněny změnami ve výši daňových příjmů.

4.9 Vývoj a zhodnocení závislosti jednotlivých daní a celkových příjmů státního rozpočtu za období 2010-2020

V této kapitole jsou provedeny závislosti jednotlivých daní a celkových příjmů státního rozpočtu za sledované období pomocí regresní analýzy. Pro výpočet závislostí je použit jednoduchý regresní model, který je již použitý v předešlé kapitole. Tento výpočet je opět proveden pomocí Microsoft Excel.

4.9.1 Regresní a korelační analýza přímých daní

Výběrový statistický soubor v této kapitole je složen z hodnot celkových příjmů státního rozpočtu a z hodnot přímých daní bez pojistného na sociální zabezpečení.

V následující tabulce jsou hodnoty z příjmů SR a DPFO v letech 2010–2019 uvedeny v mld. Kč.

³ Pokud se koeficient pohybuje v intervalu 0,7 – 1, jedná se o velmi silnou závislost (Malý, 2011).

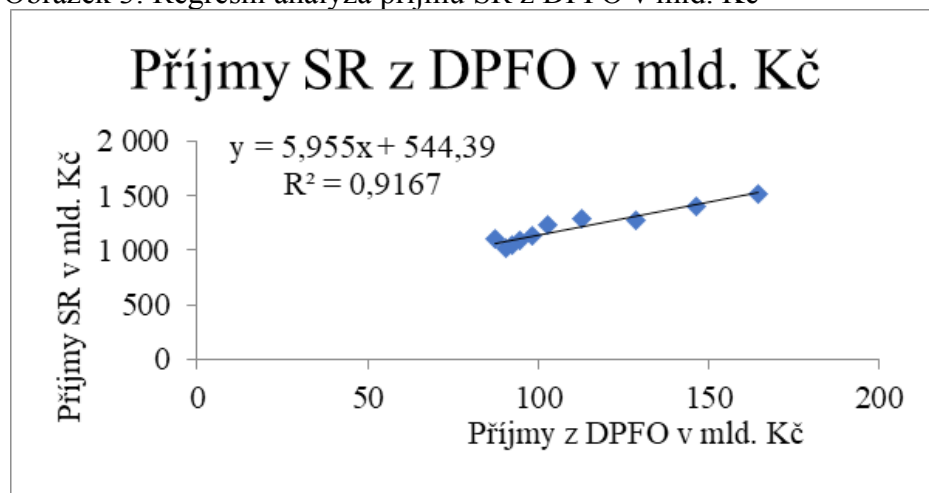
Tabulka 15: Příjmy SR z DPFO v letech 2010-2019 v mld. Kč

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Příjmy SR (y)	1 100	1 013	1 051	1 092	1 134	1 235	1 282	1 274	1 404	1 523
Příjmy z DPFO (x)	87	91	93	94	98	103	113	129	147	165

Zdroj: Vlastní zpracování na základě SZÚ 2010-2020

Na obrázku č. 3 je zobrazena rovnice přímky, která je základem pro lineární regresi. V grafickém znázornění jsou na ose x zobrazeny DPFO v mld. Kč a na ose y jsou zobrazeny příjmy státního rozpočtu v mld. Kč.

Obrázek 3: Regresní analýza příjmů SR z DPFO v mld. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Z obrázku č. 3 je jasně patrné, že se jedná o pozitivní závislost mezi příjmy ze státního rozpočtu a daňových příjmů fyzických osob. Tato skutečnost je patrná především z lineární přímky, která zobrazuje průběh celkových příjmů a modrých bodů (DPFO), které téměř všechny náleží na dané přímce. Lze to tedy interpretovat tak, že pokud rostou DPFO, rostou tak celkové příjmy státního rozpočtu.

Z korelačního koeficientu, který vyšel 0,917, lze konstatovat, že se jedná o velmi silnou závislost mezi sledovanými veličinami.

Z provedené analýzy je dále možné konstatovat, že změny celkových příjmů státního rozpočtu jsou z 92 % ovlivněny změnami výše DPFO.

Následně jsou uvedeny hodnoty z příjmů SR a příjmů z DPPO v letech 2010-2019.

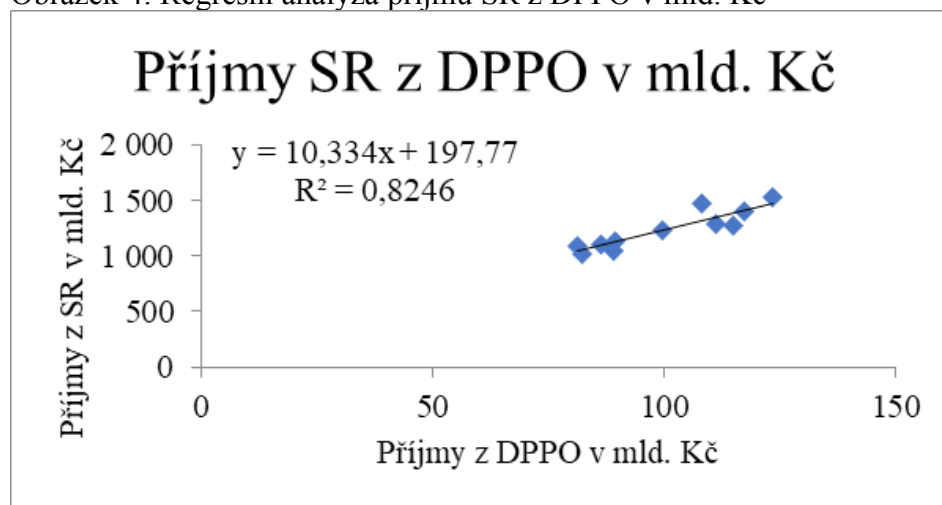
Tabulka 16: Příjmy SR z DPPO v letech 2010-2019 v mld. Kč

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Příjmy SR (y)	1 100	1 013	1 051	1 092	1 134	1 235	1 282	1 274	1 404	1 523
Příjmy z DPPO (x)	86	82	89	81	89	100	111	115	117	123

Zdroj: Vlastní zpracování na základě SZÚ 2010-2020

V grafickém znázornění na obrázku č. 4 jsou na ose x zobrazeny DPPO v mld. Kč a na ose y jsou zobrazeny příjmy státního rozpočtu v mld. Kč.

Obrázek 4: Regresní analýza příjmů SR z DPPO v mld. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

V grafickém znázornění regresní analýzy na obrázku č. 4 je uvedena rovnice regresní přímky $y = 10,334x + 197,77$, s hodnotami $b_0 = 197,77$ a směrnici přímky $a = 10,334$. Je možné tvrdit, že pokud rostou DPPO, tak rostou i celkové příjmy státního rozpočtu.

Z grafického znázornění je možné vidět hodnotu korelačního koeficientu, který vyšel 0,825. Z toho je patrné, že i zde se jedná o velmi silnou závislost mezi sledovanými veličinami.

Na základě koeficientu determinace je možné konstatovat, že změny celkových příjmů státního rozpočtu jsou z 82 % ovlivněny změnami výše z DPPO.

Další přímou daní je daň majetková. Její hodnoty jsou uvedeny v tabulce č. 17. V tabulce jsou opět také zobrazeny hodnoty příjmů SR.

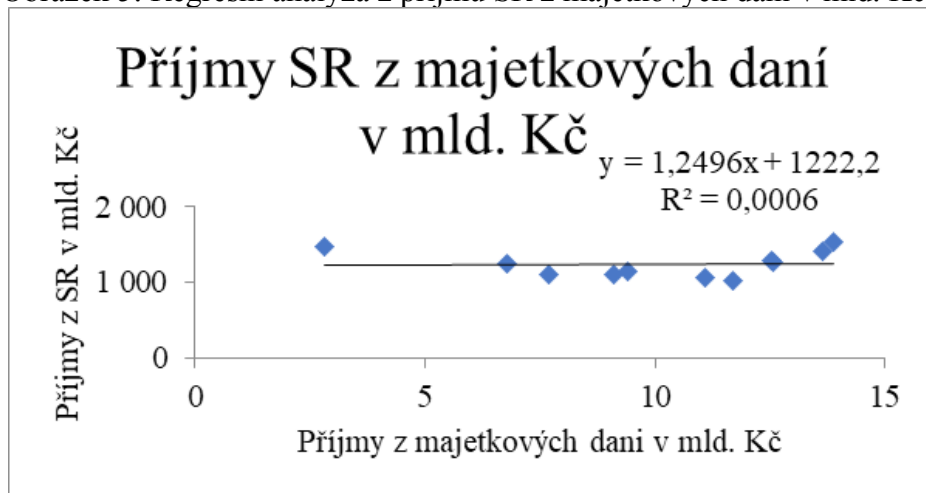
Tabulka 17: Příjmy SR a majetkových daní v letech 2010-2019 v mld. Kč

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Příjmy SR (y)	1 100	1 013	1 051	1 092	1 134	1 235	1 282	1 274	1 404	1 523
Příjmy z majetkových daně (x)	8	12	11	9	9	7	13	13	14	14

Zdroj: Vlastní zpracování na základě SZÚ 2010-2020

Ze zjištěných hodnot je provedena regresní analýzy na obrázku č. 5., kde jsou na ose x zobrazeny příjmy z majetkových daní v mld. Kč a na ose y jsou zobrazeny příjmy státního rozpočtu v mld. Kč.

Obrázek 5: Regresní analýza z příjmů SR z majetkových daní v mld. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Daň majetková je zobrazena na obrázku č. 5. Z výsledných hodnot je velmi zřetelné, že se jedná o velmi slabou závislost mezi sledovanými veličinami, a že změny v příjmech státního rozpočtu nejsou razantně ovlivněny změnami z příjmů z majetkových daní.

Poslední zkoumanou příjmovou daní je daň z hazardních her. Hodnoty jsou opět zaokrouhleny na celá čísla a jsou uvedeny v následující tabulce.

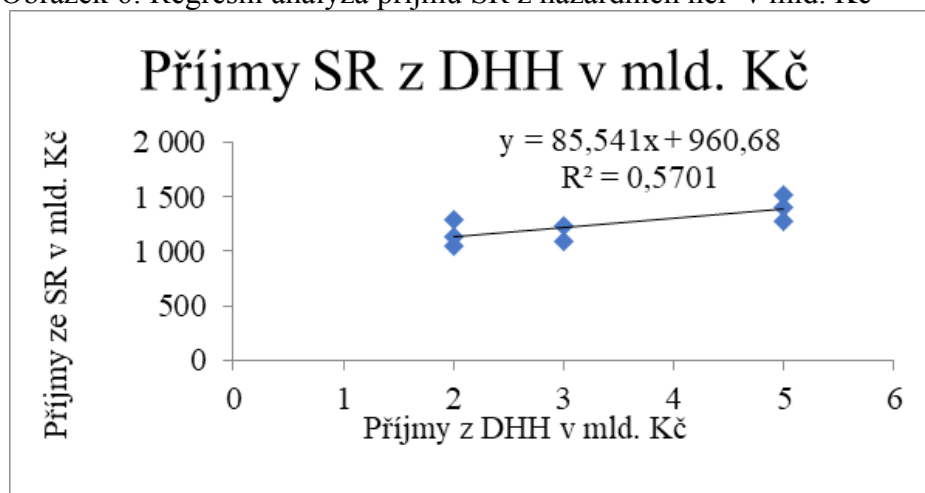
Tabulka 18: Příjmy SR a daň z hazardních her v letech 2012-2019 v mld. Kč

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Příjmy SR (y)	1 051	1 092	1 134	1 235	1 282	1 274	1 404	1 523
Daň z hazardních her (x)	2	3	2	3	2	5	5	5

Zdroj: Vlastní zpracování na základě SZÚ 2012-2020

Z výše uvedených hodnot je provedena regresní analýza, kde na ose x jsou zobrazeny příjmy z daně hazardních her a na ose y jsou zobrazeny příjmy státního rozpočtu v mld. Kč.

Obrázek 6: Regresní analýza příjmů SR z hazardních her v mld. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Korelační koeficient ve výpočtu vyšel 0,57, což znamená, že se jedná o slabou závislost mezi sledovanými veličinami, a to tedy mezi celkovými příjmy státního rozpočtu na výši příjmech z daní hazardních her.

Z koeficientu determinace ($r^2 = 0,57$) lze konstatovat, že změny v celkových příjmech státního rozpočtu jsou z 57 % ovlivněny změnami ve výši příjmů.

4.9.2 Regresní a korelační analýza nepřímých daní

V této podkapitole je provedena regresní a korelační analýza nepřímých daní, a to konkrétně DPH a spotřební daně.

V tabulce č. 19 jsou zobrazeny hodnoty příjmů SR a DPH v letech 2010-2019 v mld. Kč.

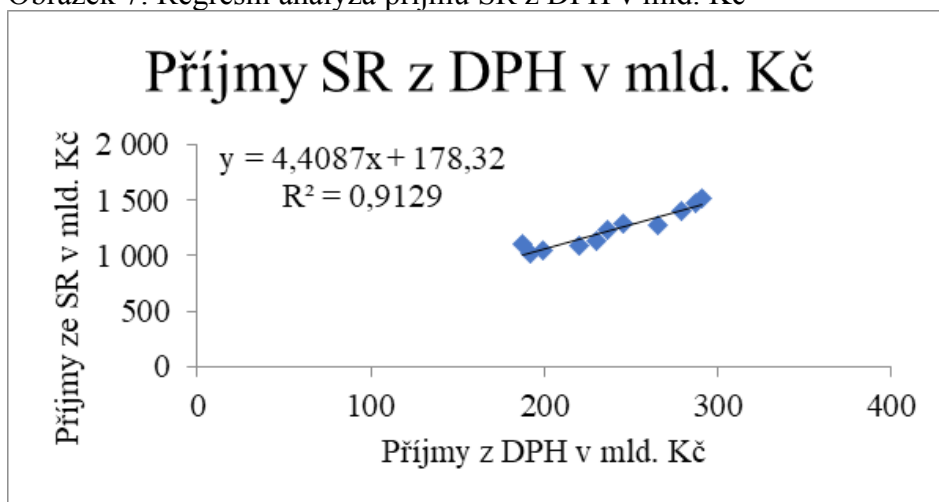
Tabulka 19: Příjmy SR a DPH v letech 2010-2019 v mld. Kč

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Příjmy SR (y)	1 100	1 013	1 051	1 092	1 134	1 235	1 282	1 274	1 404	1 523
Příjmy z DPH (x)	188	192	200	220	230	237	246	266	279	291

Zdroj: Vlastní zpracování na základě SZÚ 2010-2020

Následně je na obrázku č. 7 provedena regresní analýza. V grafickém znázornění jsou na ose x zobrazeny příjmy z DPH v mld. Kč a na ose y jsou zobrazeny příjmy státního rozpočtu v mld. Kč.

Obrázek 7: Regresní analýza příjmů SR z DPH v mld. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Regresní koeficient $b_0 = 178,32$ je kladný, tzn. že se jedná o pozitivní závislost. Pokud tedy rostou příjmy z DPH, tak zároveň rostou příjmy státního rozpočtu přímo úměrně.

Na obrázku č. 7 korelační koeficient vyjadřuje velmi silnou závislost mezi vybranými veličinami, a to s hodnotou 0,913.

Koeficient determinace vyjadřuje, že změny celkových příjmů státního rozpočtu jsou z 91 % ovlivněny změnami z výše příjmů DPH.

Poslední nepřímou sledovanou daní je spotřební daň. V následující tabulce jsou uvedeny příjmy SR a příjmy ze spotřební daně ve sledovaném období 2010-2019.

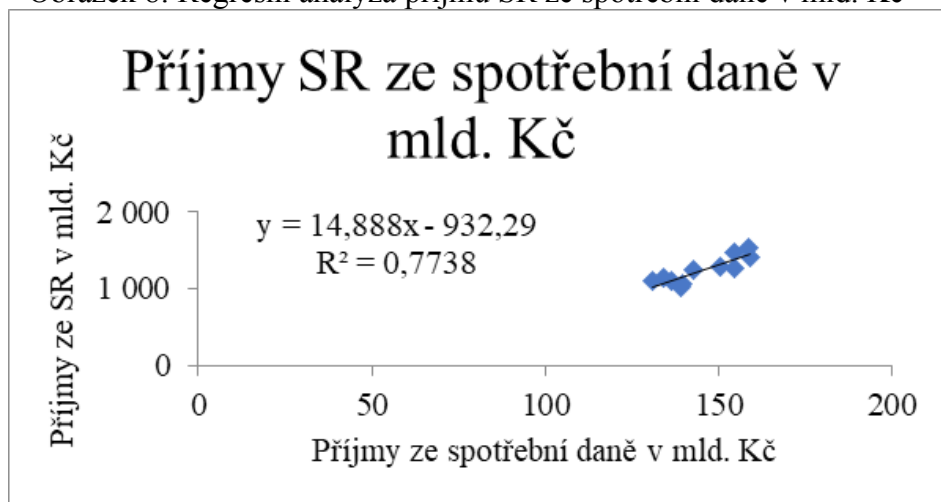
Tabulka 20: Příjmy SR a spotřební daně v letech 2010-2019 v mld. Kč

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Příjmy SR (y)	1 100	1 013	1 051	1 092	1 134	1 235	1 282	1 274	1 404	1 523
Příjmy spotřební daň (x)	131	139	140	136	134	143	150	155	159	159

Zdroj: Vlastní zpracování na základě SZÚ 2010-2020

Následně je provedena regresní analýza příjmů SR ze spotřební daně.

Obrázek 8: Regresní analýza příjmů SR ze spotřební daně v mld. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Z obrázku č. 8 je patrné, že regresní koeficient je záporný, dochází tím při růstu hodnot nezávisle proměnné v průměru k poklesu hodnot závisle proměnné. V tomto případě se jedná o negativní neboli nepřímé závislosti.

Na základě obrázku č.8 je možné dále vyhodnotit, že změny v celkových příjmech jsou ze 77 % vysvětleny změnami příjmů ze spotřební daně.

Modré body, které vyjadřují příjmy ze spotřební daně, leží na lineární přímce, což jasně značí závislost mezi zkoumanými veličinami. Pokud rostou příjmy ze spotřební daně, tak přímo úměrně rostou i celkové příjmy státního rozpočtu.

S výslednou hodnotou korelačního koeficientu se jedná o velmi silnou závislost.

Pomocí koeficientu determinace je možné konstatovat, že změny celkových příjmů státního rozpočtu jsou ze 77 % ovlivněny změnami výše spotřebních daní.

4.9.3 Vyhodnocení regresní a korelační analýzy

Regresní a korelační analýza potvrdily velmi silnou závislost celkových příjmů státního rozpočtu na přímých daní, a to zejména na DPFO a DPPO. U nepřímých daní byla velmi silná závislost zaznamenána u obou zkoumaných daní, a to jak u DPH, tak na spotřební daně. V závěru je možné konstatovat, že z přibližně 69 % státního rozpočtu je závislé na výběru daní. Na základě provedených analýz a výsledných grafů je možné konstatovat, že příjmy z daní mají rostoucí charakter.

5 Vyhodnocení

Během sledovaného období Česká republika neplnila schválené příjmy státního rozpočtu, a to, až do roku 2013, kdy byly skutečné příjmy ve výši 1 092 mld. Kč, což je o 16 mld. Kč více, oproti očekávaným příjmům v tomto roce. Na růstu příjmů státního rozpočtu se nejvíce podílelo inkaso DPH, kde došlo ke zvýšení základní i snížené sazby na 21 % a 15 %. Dále k 1. 1. 2013 vstoupila v platnost opatření, která byla zaměřená na boj s daňovými úniky. Naopak např. DPPO v roce 2013 vykázaly ve sledovaném období největší pokles, oproti roku 2012 došlo k poklesu o cca 7,7 mld. Kč. Důvodem tohoto poklesu je fakt, že firmy negenerovaly tak vysokou míru zisku, jaká byla původně očekávána. Od tohoto roku mají příjmy do státního rozpočtu rostoucí charakter. V roce 2015 byly příjmy státního rozpočtu ve výši 1 235 mld. Kč, což je o 117 mld. Kč více, než bylo schváleno. Tento rozdíl mezi skutečnými a schválenými příjmy byl nejvyšší během sledovaného období. Na tento růst mělo největší vliv opět inkaso DPH, a to i přesto, že díky zavedení druhé snížené sazby ve výši 10 % u léků a nenahraditelné dětské stravy byl příjem nižší, než se předpokládalo. Dále byla v tomto roce vyšší zaměstnanost a růst mezd, což vedlo k růstu objemu pojistného na sociálním pojištění.

Největší inkaso daňových příjmů do státního rozpočtu bylo zaznamenáno v roce 2019, kdy celkové příjmy byly ve výši 1 523 mld. Kč. Příjmy státního rozpočtu z daní a bez pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti dosáhly celkem 764 mld. Kč. Na této výši se nejvíce podílelo DPH, a to ve výši 291 mld. Kč., dále DPFO výši 165 mld. Kč, DPPO ve výši 123 mld. Kč, majetkové daně ve výši 13,88 mld. Kč a spotřební daň ve výši 158,73 mld. Kč. Nízké inkaso majetkové daně je způsobeno tím, že od roku 2014 tato daň obsahuje pouze daň z nemovitých věcí, protože k 1. 1. 2014 došlo k transformaci daně dědické a daně darovací pod daň z příjmů.

V roce 2020 byly příjmy do státního rozpočtu ve výši 1 475 mld. Kč, což je oproti roku 2019 méně o 48 mld. Kč, tento pokles byl zapříčiněn nemocí COVID-19, díky které bylo zavedeno několik restrikcí, které měly zamezit její šíření. U DPFO došlo k poklesu, který byl oproti roku 2019 nižší o cca 46 mld. Kč. Na tuto daň mělo vliv zejména snížení mezd a platů z důvodu překážek na straně zaměstnavatele a z důvodu krizového ošetření, které

zaměstnanci čerpali. Dále došlo k prominutí záloh na daň z příjmů a došlo k pozastavení EET.

U složky DPPO došlo k poklesu o 15 mld. Kč, kde se promítlo opatření např. prominutí zálohy na daň z příjmů na zdaňovací období kalendářního roku 2020 a také byla možnost uplatnit očekávanou daňovou ztrátu za zdaňovací období, které skončilo 30. 6. 2020, a to až do výše 30 mil. Kč. U majetkových daní došlo k poklesu o 11 mld. Kč, což bylo způsobeno zrušením daně z nemovitých věcí, což je hlavní složka majetkových daní. U DPH došlo k poklesu o 3,5 mld. Kč, a to zejména proto, že byla přijata několik opatření např. plošné prominutí DPH za bezúplatné dodání základních ochranných prostředků a prominutí DPH za bezúplatné dodání zboží poskytovatelům zdravotnických služeb, složkám integrovaného záchranného systému apod.

U spotřební daně byl zaznamenán pokles o 4 mld. Kč. Pokles byl způsoben především nižším inkasem spotřební daně z minerálních olejů, spotřební daně z lihu a lihovin a spotřební daně z piva. Příčinou poklesu minerálních olejů byl způsoben snižující se spotřebou pohonných hmot, kdy došlo k omezení cestování, uzavření hranic, snížení potřeby tranzitní dopravy apod. U spotřební daně z lihu, lihovin a z piva byl pokles zapříčiněn uzavřením restauračních zařízení a omezením turistického ruchu. V roce 2020 byl jediný rostoucí charakter zaznamenán u daně z hazardních her, a to i přesto, že došlo k několika omezením. V tomto případě má vliv ta skutečnost, že značná část hráčů se přesunula do prostředí on-line sázení, které nebylo omezeno opatřeními.

Provedená statistická analýza závislosti celkových příjmů státního rozpočtu na příjmech z daní vykazuje velmi silnou závislost. Po použití jednoduchého regresního modelu byl zjištěn koeficient determinace $R = 92 \%$, z čehož vyplývá, že změny v celkových příjmech jsou ovlivněny změnami v příjmech daní. Pomocí regresního koeficientu bylo zjištěno, že se jedná o pozitivní závislost, z čehož vyplývá, že pokud rostou příjmy z daní, rostou i celkové příjmy státního rozpočtu.

Doporučení

V roce 2020 začala epidemická situace, která vedla u všech daní k nižšímu výběru. V této době bych doporučila zvýšit počet daňových kontrol, protože opatření, která byla zavedená proti šíření nemoci, mohou zneužívat i podnikatelé, u kterých to není potřeba a jejich ekonomická činnost nebyla omezená. Jsem přesvědčená, že tímto krokem by byly inkasa DPFO a DPPO vyšší.

Během sledovaného období byli třikrát provedeny změny u sazeb DPH, což se pro podnikatele jeví jako nepřehledné, konkrétně, dle mého názoru, zejména pro provoz restauračních zařízení, kde jsou rozdílné sazby pro nákup nápojů v zařízení restaurace či do kelímku s sebou. To stejné u jídla, kde záleží, zda host jídlo sní uvnitř podniku či si jídlo nechá zabalit s sebou. Pro mnoho podnikatelů může být toto matoucí a je možné, že reagují na tuto změnu tím, že omezují např. prodeje s sebou.

Dále si myslím, že docházelo příliš často ke změně daňových zákonů, které mohou být matoucí pro poplatníky. Například u majetkových daní, kde docházelo k velkým zásadním změnám, obyčejný člověk neměl šanci tyto změny příliš zaznamenat. Co se týče majetkových daní, u těch by bylo dobré důkladně analyzovat, zda jejich výpadek neovlivní razantně celkové příjmy do státního rozpočtu, jelikož výnos z majetkových daní je téměř nulový a stát musí tento výpadek krýt z jiných zdrojů.

6 Závěr

V diplomové práci byla provedena analýza vývoje příjmů státního rozpočtu a příjmů z daní, která byla provedená na základě veřejně dostupných dat Ministerstva financí České republiky.

Diplomová práce popisuje daňový systém České republiky, který zahrnuje daně přímé a daně nepřímé a jednotlivé skupiny daní krátce charakterizuje, zejména s ohledem na jejich podíl (výši) na příjmech státního rozpočtu.

Diplomová práce ukázala, že je velmi silná závislost mezi celkovou výší vybraných daní a celkovou výší příjmů státního rozpočtu. Tato závislost je největší u daně z příjmů fyzických osob a daně z příjmů právnických osob. Práce dále prokázala přímou pozitivní závislost příjmů státního rozpočtu na výběru DPH tedy skutečnost, že jestliže rostou příjmy DPH, tak rostou příjmy státního rozpočtu. Naopak malá závislost se ukázala mezi příjmy z daně z hazardních her a příjmy státního rozpočtu.

Při hledání příčin změn v očekávaném výši výběru daní a skutečností v jednotlivých letech 2010-2020, diplomová práce prokázala, že na výši výběru daní mají v případě předvídatelného hospodářského růstu rozhodující vliv legislativní změny prováděné v průběhu jednotlivých let. Tyto změny se projevují zpravidla v daném roce nebo se zpožděním jednoho roku. Při legislativních změnách dochází ke slučování daní, vzniku nových daní, změně sazeb daní, změně daňových úlev a slev jednotlivých daní. V případě neočekávaných a nepředvídatelných skutečností, jako tomu bylo v roce 2020, v souvislosti s epidemií nemoci COVID-19, je podstatné pro výběr daní a naplňování rozpočtu, výkon ekonomiky ve sledovaném roce a přijatá vládní opatření na její podporu.

Vlastní výběr daní je v přímé závislosti s přijatými legislativními a organizačními opatřeními státu jakými jsou např. kontrolní hlášení u DPH, zavádění EET apod.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Literatura

- Anděl, Jiří. 2003.** *Statistické metody*. Praha: MATFYZPRESS, 2003. ISBN 80-85863-278.
- Boháč, Radim. 2013.** *Daňové příjmy veřejných rozpočtů v České republice*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2013. ISBN 978-80-7478-045-5.
- Černohorský, Jan a Teplý, Petr. 2011.** *Základy financí*. Praha 7: GRADA Publishing, a.s., 2011. ISBN 978-80-247-3669-3.
- Hamerníková, Bojka a Kubátová, Květa. 1999.** *Veřejné finance*. Praha: Eurolex Bohemia. 1999. ISBN 80-902752-1-4.
- Kalouda, František a Mech, Josef a Povolný, Pavel. 2007.** *Metody analýz z výdajů státního rozpočtu*. Praha: Alfa Publishing, 2007. ISBN 978-80-86851-75-4.
- Kába, Bohumil, a Svatošová, Libuše. 2008.** STATISTIKA: Česká zemědělská univerzita v Praze. 2008. ISBN 978-80-213-0746-9
- Kubátová, Květa. 2015.** *Daňová teorie a politika*. Praha 3: Wolters Kluwer, a.s., 2015. ISBN 978-80-7478-841-3.
- Kukalová, Gabriela, Moravec, Lukáš a Šulcová, Marta. 2019.** *SYSTÉM A SPRÁVA DANÍ V ČR*. Česká zemědělská univerzita v Praze. 2019. ISBN 978-80-213-2928-7
- Likeš, Cihelský, Hindls. 1993.** *Úvod do statistiky a pravděpodobnosti*. 1. vyd. Praha. 1993. ISBN 80-7079028-8
- Marek, L. 2007.** *Statistika pro ekonomy: aplikace*. 2. vyd. Praha. 2007. ISBN 978-80-86946-40-5
- Pavlásek, Vlastimil a Hejduková, Pavlína. 2011.** *Veřejné finance a daně v České republice*. NAVA. 2011. ISBN 978-80-7211-395-8.
- Peková, Jitka. 2011.** *Veřejné finance: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR. 2011. ISBN 978-80-7357-698-1.
- Tvrdoň, Jiří. 2019.** *Ekonometrie*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze. 2019. ISBN 978-80-213-0819-0
- Žáková, Pavlína. 2015.** *Státní rozpočet 2015 v kostce: informační úřlučka Ministerstva financí České Republiky*. Praha: Ministerstvo financí. 2015. ISBN 978-80-85045-74-1.

7.2 Internetové zdroje

Finance [online]. Michal Ruml, Finance.cz, ©2009 [cit. 22.8.2021]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/zpravy/finance/232615-kdo-a-jak-sestavuje-statni-rozpocet/>

Finance [online]. Internet info, s.r.o., Finance.cz, ©2021 [cit. 10.10.2021]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/dane-a-mzda/dane-z-prijmu/dan-z-prijmu-pravnickych-osob/>

Dauc [online]. Wolters Kluwer, dauc.cz, ©2021 [cit. 25.9.2021]. Dostupné z: https://www.dauc.cz/dokument/?modul=pr&cislo=53670#pr_53670_99

Celnisprava [online]. Celní správa České republiky, celnisprava.cz, [cit. 9.10.2021]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/dane/spotrebn-dane/Stranky/default.aspx>

MONITOR [online]. Monitor, Státní pokladna, monitor.statnipokladna.cz, [cit. 17.11.2021]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/statnisprava/rozpocet/prijmydruhovy?rad=t&obdobi=2012>

Ministerstvo financí České republiky [online]. Veřejný sektor. Státní závěrečný účet za rok 2010, mfcz.cz, [cit. 17.11.2021]. Dostupné z: <https://www.mfcz.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2010/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2010-2059>

Ministerstvo financí České republiky [online]. Veřejný sektor. Státní závěrečný účet za rok 2011, mfcz.cz, [cit. 17.11.2021]. Dostupné z: <https://www.mfcz.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2011/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2011-2068>

Ministerstvo financí České republiky [online]. Veřejný sektor. Státní závěrečný účet za rok 2012, mfcz.cz, [cit. 17.11.2021]. Dostupné z: <https://www.mfcz.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2012/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2012-12306>

Ministerstvo financí České republiky [online]. Veřejný sektor. Státní závěrečný účet za rok 2013, mfcz.cz, [cit. 17.11.2021]. Dostupné z: <https://www.mfcz.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2013/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2013-17756>

Ministerstvo financí České republiky [online]. Veřejný sektor. Státní závěrečný účet za rok 2014, mfcz.cz, [cit. 17.11.2021]. Dostupné z:

<https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpoctu/2014/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2014-21750>

Ministerstvo financí České republiky [online]. Veřejný sektor. Státní závěrečný účet za rok 2015, *mfcr.cz*, [cit. 17.11.2021]. *Dostupné z:*

<https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpoctu/2015/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2015-26636>

Ministerstvo financí České republiky [online]. Veřejný sektor. Státní závěrečný účet za rok 2016, *mfcr.cz*, [cit. 17.11.2021]. *Dostupné z:*

<https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpoctu/2016/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2016-31478>

Ministerstvo financí České republiky [online]. Veřejný sektor. Státní závěrečný účet za rok 2017, *mfcr.cz*, [cit. 17.11.2021]. *Dostupné z:*

<https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu/2017/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu-33096>

Ministerstvo financí České republiky [online]. Veřejný sektor. Státní závěrečný účet za rok 2018, *mfcr.cz*, [cit. 17.11.2021]. *Dostupné z:*

<https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpoctu/2018/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2018-36452>

Ministerstvo financí České republiky [online]. Veřejný sektor. Státní závěrečný účet za rok 2019, *mfcr.cz*, [cit. 17.11.2021]. *Dostupné z:*

<https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpoctu/2019/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2019-39631>

Ministerstvo financí České republiky [online]. Veřejný sektor. Státní závěrečný účet za rok 2020, *mfcr.cz*, [cit. 17.11.2021]. *Dostupné z:*

<https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpoctu/2020/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2020-41689>

Finanční správa [online]. Daně. Podnikatel (OSVČ) 2021, *financnisprava.cz*, [cit. 28.3.2022]. *Dostupné z:*

<https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-prijmu/fyzicke-osoby/podnikatel-osvc>

7.3 Legislativa

Zákon č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě

Zákon č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

Zákon 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech

Zákon 586/1992 Sb., o daních z příjmů

Zákon 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty

Zákon 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí

Zákon 353/2003 Sb., o spotřebních daních

Zákon 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů

Zákon 433/2010 Sb., o státním rozpočtu

Zákon 16/1993 Sb., o dani silniční

Zákon č. 187/2016 Sb., o dani z hazardních her

Seznam obrázků

Obrázek 1: Systém daní v ČR.....	25
Obrázek 2: Závislost příjmů SR na výběru daní, 2010-2020.....	61
Obrázek 3: Regresní analýza příjmů SR z DPFO v mld. Kč.....	63
Obrázek 4: Regresní analýza příjmů SR z DPPO v mld. Kč.....	64
Obrázek 5: Regresní analýza z příjmů SR z majetkových daní v mld. Kč.....	65
Obrázek 6: Regresní analýza příjmů SR z hazardních her v mld. Kč.....	66
Obrázek 7: Regresní analýza příjmů SR z DPH v mld. Kč.....	68
Obrázek 8: Regresní analýza příjmů SR ze spotřební daně v mld. Kč.....	69

Seznam vzorců

Vzorec 1: Vzorec pro výpočet regresní přímky.....	36
---	----

Seznam tabulek

Tabulka 1: Příprava státního rozpočtu.....	19
Tabulka 2: Příjmy státního rozpočtu.....	21
Tabulka 3: Sazby silniční daně k 1.7.2020.....	29
Tabulka 4: Změny sazeb DHH v České republice v roce 2020.....	31
Tabulka 5: Změny sazeb DPH v České republice.....	32
Tabulka 6: DPFO v letech 2010-2020 v mld. Kč.....	37
Tabulka 7: DPPO v letech 2010-2020 v mld. Kč.....	45
Tabulka 8: Majetkové daně v letech 2010-2020 v mld. Kč.....	48
Tabulka 9: Daň z hazardních her a odvod z loterií a jiných podobných her v letech 2017-2020, v mld. Kč.....	50
Tabulka 10: DPH daně v letech 2010–2020 v mld. Kč.....	51
Tabulka 11: Spotřební daň v letech 2010-2010 v mld. Kč.....	54
Tabulka 12: Navýšení sazeb z tabákových výrobků.....	56
Tabulka 13: Předpokládané a skutečné příjmy státního rozpočtu 2010-2020 v mld. Kč.....	58
Tabulka 14: Příjmy státního rozpočtu a příjmy z daní 2010-2020 v mld. Kč.....	61
Tabulka 15: Příjmy SR z DPFO v letech 2010-2019 v mld. Kč.....	63
Tabulka 16: Příjmy SR z DPPO v letech 2010-2019 v mld. Kč.....	64
Tabulka 17: Příjmy SR a majetkových daní v letech 2010-2019 v mld. Kč.....	65
Tabulka 18: Příjmy SR a daň z hazardních her v letech 2012-2019 v mld. Kč.....	66
Tabulka 19: Příjmy SR a DPH v letech 2010-2019 v mld. Kč.....	67
Tabulka 20: Příjmy SR a spotřební daně v letech 2010-2019 v mld. Kč.....	68

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj státního rozpočtu v letech 2010-2020, mld. Kč.....	60
--	----